

MOMENTE DIN ISTORIA GOSPODĂRIII APELOR ÎN ROMÂNIA. PLANURILE DE AMENAJARE A CURSURILOR DE APĂ

Dr. ing. Andrei FILOTTI¹
afilotti@verizon.net

ABSTRACT:

The paper concentrates on a part of the history of water engineering in Romania from 1956 to 1980, presenting the development and implementation of the National Plan for the Development of Water Resources in Romania. The presentation starts with the creation of the State Water Committee, the first independent agency in charge of water management and the appointment of Ion Bernacki as chairman of the Committee. Ion Bernacki's main achievements were the National Water Inventory including all the hydraulic structures of the country and the National Plan for the Development of Water Resources. The latter, designed by Dr. Andrei Filotti, was conceived as a document defining the policy of water resources which was intended to be submitted to the approval of the government. Unfortunately Ion Bernacki was demoted a few months before the completion of the plan which was never formally approved.

However, after a short interval, Prof. Ion Teodorescu was appointed vice-chairman of the committee. Ion Teodorescu supported the implementation of multipurpose water management projects and also the expansion of new methodologies for the study of water resources development, mainly the use of mathematical models and computer technologies. During his tenure, Romania was the first country in which the use of computer models was standard procedure, applied in all water development projects.

In 1970 the State Water Committee was disestablished, the coordination of water resources development becoming the responsibility of the Department of Reclamation, part of the Ministry of Agriculture. Though in charge for only one year, the head of the department, Barbu Popescu had two important initiatives. He sponsored the participation of Romania in the Committee for Water Resources of the EEC, where Romania was named rapporteur on water planning in EEC countries. He also approved the cooperation with UNDP for the Development Plan of the Upper Mureş basin.

In 1971, following the catastrophic floods of the previous year, the National Water Council, a new independent agency in charge of water resources was created and Florin Iorgulescu was appointed chairman. Unfortunately the new chairman did not continue the activities of his predecessors. As far as water resources planning is concerned, he initiated an updating of the river development plans, but limited their scope only to the selection of new water engineering projects, eliminating all concerns regarding the policy regarding water resources. He also was opposed to the implementation of the conclusions of the UNDP project for the Upper Mureş Basin. Finally, he did not support any new technological developments regarding water resources planning. The result of his excessively prudent attitude in which he

¹ Dr. ing., Consilier tehnic al Secretariatului General al Organizației Națiunilor Unite (r); http://ro.wikipedia.org/wiki/Andrei_Filotti

attempted not to disturb any other government officials was that the water consumption in Romania increased uncontrolled so that the country had one of the highest per capita consumption in Europe, while Romania is one of the European countries with the scarcest water resources. Also the technological advance which had been achieved in Romania until he took charge was lost and the country could never recover the backlog.

KEYWORDS: Water management, Water resources planning, History of Water Engineering in Romania.

1. Introducere

În anul 2013 s-au împlinit 100 de ani de la înființarea Departamentului Apelor din cadrul Ministerului Agriculturii și Domeniilor. Dacă evenimentul a fost amintit în revista Hidrotehnica și în alte materiale publicate din România, nu s-a menționat nicăieri nici cine a înființat acest departament nici cine a fost primul specialist care l-a condus. Este un mod ciudat de a prezenta un eveniment istoric, dacă îmi este permisă o analogie, ca și cum am arăta că în 1859 s-au unit Principatele Române, fără a aminti că Alexandru Ioan Cuza a avut un rol în acest eveniment. De altfel, în descrierea istoricului instituțional al gospodăririi apelor, nu se prezintă practic niciun nume al celor care au condus apele din România timp de un anumit secol.

Tot cu acest prilej, în revista Hidrotehnica, Prof. Radu Drobot prezintă o sinteză a învățământului în domeniul gospodăririi apelor, care însă, din păcate, este cu totul trunchiată, ocupându-se aproape exclusiv activitatea din facultățile de Construcții Hidrotehnice. Astfel, se trece complet sub tăcere înființarea în 1949, la inițiativa Prof. Dorin Pavel, a secției de Hidroenergetică din facultatea de Energetică a Institutului Politehnic București, Dintre cadrele didactice care au predat în primii ani la această secție sunt de menționat, Acad. Prof. Dumitru Dumitrescu, Prof. Dorin Pavel, Prof. Alexandru Diaconu, Prof. Vladimir Focșa, Prof. Jean Boisnard și alții. Secția de Hidroenergetică a fost prima unitate de învățământ din domeniul apelor din România care nu a pus accentul pe elementele structurale ci pe cele de funcționale ale construcțiilor tehnice, la acea vreme accentul fiind pus pe funcția lor în uzinele hidroelectrice. De aceea, cel puțin în perioada 1952-1980, cei mai mulți specialiști care se ocupau de domeniul gospodăririi apelor proveneau de la secția de hidroenergetică, pe când absolvenții facultăților de hidrotehnică se orientau cu prioritate spre partea de construcții.

Prezentarea Profesorului Drobot menționează Facultatea de Îmbunătățiri Funciare de la Galați, care a avut o importanță de necontestat în formarea inginerilor de hidroameliorații din România, dar în cadrul căreia nu au existat preocupări legate de gospodărirea apelor. De aceea, este greu de explicat omiterea din prezentare a înființării, în 1970, la inițiativa Prof. Cezar Nicolau, a Facultății de Îmbunătățiri Funciare din cadrul Institutului Agronomic Nicolae Bălcescu din București, astăzi Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din București, Cezar Nicolau fiind și primul decan al facultății. Facultatea de Îmbunătățiri Funciare este prima instituție de învățământ din România care a organizat un curs de gospodărire a apelor, predat întâi, timp de un an, de Prof. Ion Teodorescu, după care disciplina a fost preluată de dr. ing. Andrei Filotti până la plecarea acestuia din țară, asistenți fiind ing. Viorel Vlad, ing. Monica Boghiu și ing. Dan Grigorescu. De asemenea, tot dr. ing. Andrei Filotti a publicat, la Facultatea de Îmbunătățiri Funciare din București, primul curs universitar de gospodărire a apelor din România. Disciplina de gospodărire a apelor era o disciplină de bază a facultății, fiind una din cele în care se pregăteau proiectele de diplomă. Ca un detaliu, trebuie menționat că unii din studenții care au absolvit această facultate au ajuns să lucreze și peste hotare, în Statele Unite, unde au făcut o carieră meritorie în activități legate de amenajare apelor, ceea ce dovedește că nivelul de pregătire asigurat de facultatea de Îmbunătățiri Funciare era competitiv la nivel internațional și la nivel comparabil cu cel asigurat de marile universități din Statele Unite. Este trist că profesorii universitari din ziua de azi nu sunt la curent nici măcar cu activitatea didactică din propria specialitate, care se desfășoară simultan în alte instituții de învățământ superior din orașul în care lucrează.

Având în vedere aceste lacune, în cele ce urmează se vor prezenta unele aspecte din istoricul gospodăririi apelor din perioada în care autorul a fost activ în domeniul respectiv, căutând să se arate nu doar aspectele instituționale, ci și progresele tehnologice realizate, și scoțându-se în evidență contribuțiile diferitor personalități: contribuții care, din păcate, sunt în mod nejustificat trecute sub tăcere.

2. Comitetul de Stat al Apelor

2.1. Organizarea Comitetului de Stat al Apelor

Istoria începe cu anul 1956, când a fost înființat Comitetul de Stat al Apelor (CSA), unitate care a preluat sarcinile Direcției Generale Hidrometeorologice din cadrul Ministerului Transporturilor Navale și

Aeriene. Era pentru prima oară când se crea în România un organ central, subordonat direct Consiliului de Miniștri, care să coordoneze toate problemele legate de resursele de apă ale țării. Președinte al Comitetului a fost numit ing. Ion Bernacki.

Personalitatea lui Ion Bernacki și importanța activității sale în organizarea activității de gospodărire a apelor din România nu a fost niciodată analizată, nici măcar superficial. Totuși, dintre toate persoanele care au coordonat utilizarea apelor din România în cei peste 100 de ani de la înființarea primei direcții de ape, Ion Bernacki este persoana a cărei activitate a avut cea mai mare importanță. Urmărilor măsurilor organizatorice pe care le-a luat și orientarea generală a activității de amenajare a apelor se pot vedea și acum, după peste 60 de ani.

Într-o perioadă când în multe funcții de conducere se aflau persoane necalificate, promovate exclusiv pe criterii politice, Ion Bernacki era un inginer cu experiență, care fusese antreprenor și după aceea avusese diferite funcții guvernamentale de răspundere. După unele informații, Ion Bernacki avusese legături cu Partidul Comunist Român încă din perioada în care era în ilegalitate și l-ar fi ajutat pe Gheorghe Gheorghiu-Dej, după evadarea acestuia din lagărul de la Târgu-Jiu în 1944, să se deplaseze de la Râmnicu-Vâlcea la București. Dar el era un tehnician, nu o personalitate politică

Ion Bernacki ajunsese în fruntea unei unități complet noi, ale cărei funcții erau definite doar în linii generale de Hotărârea Consiliului de Miniștri care înființase CSA. În afara direcției care se ocupa de meteorologie și hidrologie, CSA avea doar un grup restrâns de specialiști care făceau parte din Institutul pentru Planurile de Amenajare ale Cursurilor de Apă (IPACA), care fusese desființat în momentul creării CSA. Noul comitet nu dispunea de unități teritoriale și nici nu preluase de la fosta DGH un program de activitate. Ion Bernacki nu era un specialist în domeniul hidrotehnicii și nici nu a încercat, în tot timpul cât a fost în conducerea CSA, să-și aroge acest rol. Dar era un administrator și un organizator de excepție, știind pe de o parte să ia decizii strategice, iar pe de alta să organizeze eficient activitatea unității pe care o conducea și să-și aleagă colaboratorii.

În viziunea lui Ion Bernacki gospodărirea apelor era o activitate care privea întreaga economie națională și era legată de cea a tuturor celorlalte ministere economice, De aceea, Comitetul de Stat al Apelor,

organul central care urma să se ocupe de apele României, nu trebuia să fie un minister al apelor ci să fie un organ al consiliului de miniștri care să coordoneze lucrările legate de ape pe care diferitele ministere le realizau: similar, de exemplu, cu Comitetul de Stat al Planificării, organul Consiliului de Miniștri care coordona planurile de dezvoltare ale diferitor ministere. Niciun alt conducător al unității centrale de gospodărire a apelor nu a avut o convingere atât de fermă cu privire la acest rol și nu a acționat cu aceeași consecvență pentru a face unitatea capabilă să-și îndeplinească acest rol. Lipsa unei asemenea coordonări a constituit una din dificultățile majore cu care s-au confruntat toți conducătorii unității centrale de gospodărire a apelor. Exemplul cel mai ilustrativ este cel al lucrărilor de irigare a Bărăganului de Nord. Se amintește rareori de faptul că în 1950, când Consiliul de Miniștri al României aproba executarea barajului de la Izvorul Muntelui de pe Bistrița, se menționa că acest baraj urma să servească și la irigarea a cca. 200.000 ha în Bărăgan. Proiectul barajului fusese studiat de Prof. Dimitrie Leonida, o personalitate eminentă, care participase la elaborarea Planului Național de Electrificare și era în acea perioadă consilier al Ministerului Energiei Electrice. Dar Prof. Dimitrie Leonida era un inginer electrotehnician și recomandarea respectivă fusese făcută fără o analiză a condițiilor de realizare a sistemelor de irigații. Drept urmare, sistemele de irigații care să utilizeze resursele Siretului regularizate de barajul Izvorul Muntelui, nu au fost realizate nici în anul 2016, la 66 de ani după aprobarea proiectului barajului, un exemplu al consecințelor lipsei de corelare între diferitele ministere. Asemenea exemple sunt de cele mai multe ori trecute sub tăcere. Totuși evitarea unor situații similare a fost pentru Ion Bernacki precum și pentru alți conducători ai apelor o preocupare importantă.

Ion Bernacki era de asemenea conștient de situația economică a României în momentul în care a preluat prezidenția Comitetului de Stat al Apelor. În privința investițiilor, primul plan cincinal 1951-1955 se încheiase cu multe insuccese, proiectele incluse în plan depășind adeseori cu mult capacitatea de execuție. Astfel, pe baza planului de electrificare se incluseră în plan realizarea simultană a peste zece centrale hidroelectrice a căror execuție a fost sistată. În noul plan șesenal se încercase să se aleagă investițiile pe considerente mai obiective. În acest context, Ion Bernacki a considerat că obiectivele activității noii unități pe care o conducea puteau fi stabilite doar pe baza unui studiu foarte temeinic care să analizeze atât aspectele tehnice cât și cele economice. În acest mod el spera că erorile

planului de electrificare, care în general neglijase aspectele economice și capacitatea reală a României de a realiza simultan multe lucrări de amploare, puteau fi evitate. Ion Bernacki este singurul conducător al Comitetului de Stat al Apelor (sau al unităților care i-au urmat) care a încercat să coreleze activitatea comitetului cu condițiile economiei naționale din momentul în care își desfășurau activitatea.

Prima acțiune a lui Ion Bernacki a fost să se înconjoare de specialiștii de care avea nevoie. În afara Direcției Hidrometeorologice, el nu preluase pentru activitate de gospodărire a apelor decât un număr redus de specialiști ai fostului Institut pentru Planuri de Amenajare Integrală a Cursurilor de Apă (IPACA), o echipă cu totul insuficientă pentru programul său de activitate. Nu s-a dat niciodată o explicație faptului că, tocmai în această perioadă, cadrele de conducere ale fostului IPACA, directorul Șerbescu și inginerul șef Prof. Ion Vladimirescu au părăsit activitatea din cadrul CSA și nu au mai activat niciodată, nici măcar în consiliile tehnice ale organului central de gospodărire a apelor. Profitând de faptul că planul de investiții al Ministerului Energiei Electrice fusese mult redus, în special în privința centralelor hidroelectrice, el a reușit să atragă în CSA ingineri de valoare din cadrele Institutului de Studii și Proiectări Energetice, printre care Aristide Teodorescu, Constantin Șeibulescu, Ion Hortopan, Ovidiu Blaga, Vsevolod Cozelciuc și mulți alții. Poate că nu este lipsit de importanță faptul că, în momentele de restrângere a activității, directorul ISPE, Florin Iorgulescu, căuta să elimine din cadrul institutului pe care îl conducea cadrele cu origine socială “nesănătoasă” și să rețină cu prioritate membrii de partid. Pe de altă parte Ion Bernacki, căuta să atragă specialiștii pe care îi considera cei mai calificați, fără a ține seama de criteriile politice. Ironia soartei este că, după aproximativ 15 ani, Florin Iorgulescu a ajuns la conducerea organismului central de gospodărire a apelor și a ajuns să lucreze tocmai cu specialiștii de care încercase să scape. Pe lângă personalul pe care l-a angajat, Ion Bernacki a creat un consiliu științific cuprinzând profesori universitari din domeniul hidrotehnicii și specialiști din afara CSA, care să participe avizarea diferitelor proiecte.

Ion Bernacki și-a dat seama că noul comitet nu-și putea îndeplini funcțiile fără a dispune de organizații teritoriale și de aceea, una din primele măsuri pe care le-a luat a fost cea de a crea oficii de ape organizate pe bazine hidrografice. În viziunea lui Ion Bernacki, o activitate coerentă de gospodărire a apelor se putea desfășura numai pe bazine hidrografice și nu pe unități teritoriale. Deși au avut loc schimbări organizatorice însemnate

din 1956 până în prezent, principiile de bază ale organizării teritoriale a unităților de ape au rămas cele stabilite de Ion Bernacki, iar rolul ANAR, așa cum a fost definit de Hotărârea de Guvern Nr. 107/2002 nu este foarte diferit de rolul pe care Ion Bernacki îl vedea pentru unitățile teritoriale ale CSA.

În organizarea din perioada regimului socialist, diferitele ministere aveau în subordine institute de cercetare și proiectare însărcinate cu elaborarea studiilor necesare pentru fundamentarea activității ministerelor, studii orientate în principal dar nu exclusiv spre investiții. În afara Institutului de Meteorologie și Hidrologie (IMH), care avea un domeniu de activitate bine definit, CSA nu avea în subordine nicio unitate de cercetare sau proiectare. Ca un prim pas spre formarea unei unități de cercetare, Ion Bernacki a luat măsuri de extindere a Laboratorului de Cercetări Hidrotehnice, a cărui construcție fusese începută de Prof. Ion Vladimirescu, dar unde activitatea de cercetare abia începuse. El a transformat unitatea într-un institut de cercetare extinzând domeniul de activitate, care până la înființarea CSA cuprindea exclusiv studiile pe modele hidraulice, astfel încât să includă și studii hidrologice, de calitate a apelor și de alimentări cu apă. Director al institutului a fost numit Prof. Jean Boissard, iar mai târziu ing. Sorin Dumitrescu.

Într-o primă fază, pentru activitățile de proiectare, care se limitau la planuri de amenajare ale unor mici bazine, a fost creat un colectiv condus de ing. Aristide Teodorescu. Ulterior, în 1959, a fost înființat și IPACH, institutul de proiectare al CSA, acțiune care va fi prezentată mai detaliat în cele ce urmează. În paralel cu acțiunile de organizare a noului comitet, Ion Bernacki a început să pună în mișcare activitățile pe care le considera prioritare.

În viziunea sa, înainte de a trece la amenajarea apelor, trebuiau parcurse două importante faze preliminare:

- cunoașterea situației existente, care să definească punctul de plecare,
- elaborarea unui plan național de amenajare care să definească situația finală, corespunzătoare amenajării integrale, precum și etapele care trebuiau parcurse până la atingerea situației finale.

2.2. Cadastrul Apelor

În momentul în care și-a preluat mandatul, Bernacki a putut ușor constata că nu exista nicăieri o evidență a lucrărilor hidrotehnice existente, a

folosințelor de apă, a lucrărilor de apărare împotriva acțiunilor distructive ale apelor sau a celor de protecție a calității apelor. În consecință în perioada în care își organiza noul comitet, el a concentrat eforturile în direcția creării unui cadastru al apelor. Metodologia de elaborare a primului cadastru a fost elaborată de inginerii CSA, iar culegerea de date pe baza acestei metodologii a fost efectuată de organele teritoriale, ceea ce a constituit și un prilej pentru inginerii direcțiilor de bazine hidrografice să cunoască în mod temeinic teritoriul de care răspundeau. Primul cadastru al apelor a fost terminat în 1959.

Ion Bernacki considera că menținerea la zi a cadastrului era o sarcină permanentă a direcțiilor teritoriale și, în consecință, a stabilit regula unei actualizări a cadastrului în fiecare an. Această preocupare a fost menținută și după ce Ion Bernacki a părăsit CSA. Deoarece actualizarea în fiecare an a cadastrului era laborioasă, în 1964, secția de cercetări de gospodărire a apelor din cadrul Institutului de Științe și Cercetări pentru Gospodărirea Apelor (ICPGA) sub conducerea ing. Constantin Pârvulescu a elaborat programele și metodele pentru menținerea bazei de date a cadastrului pe calculatoare electronice. Activitatea respectivă a fost coordonată din ing. Ion Dima, ing. Alec Simon, matematician Gheorghe Dulcu și de o serie de ingineri mai tineri. Pe lângă programarea calculatoarelor, trecerea la utilizarea calculatoarelor electronice a necesitat și familiarizarea cadrelor din direcțiile teritoriale cu noile tehnologii. Începând din anul 1966 operațiile de actualizare anuală a cadastrului apelor era efectuată numai pe calculatoare electronice, la acea dată România fiind unica țară care dispunea de o asemenea bază de date pe calculatoare la nivel național. Evident, în timp, sistemul a fost adaptat progreselor importante realizate în domeniul calculatoarelor, dar principiile stabilite au fost menținute practic până în prezent. Pentru a compara activitatea efectuată în privința cadastrului apelor din anii 1960 cu cea din perioada de după 1989, este suficient să ne gândim că în decurs de 3 ani, fără a dispune de calculatoare proprii și cu acces la calculatoare cu performanțe mult reduse decât cele din prezent, colectivul condus de Constantin Pârvulescu și direcțiile de ape au reușit să treacă pe calculatoare întreg cadastrul, pe când din 1989 până în prezent Ministerul Apelor și ANAR nu au reușit să publice cadastrul apelor sau măcar să îl pună on-line la dispoziția factorilor interesați.

2.3. *Planul Național de Amenajare a Apelor*

Considerând cadastrul apelor ca un punct de plecare, Ion Bernacki a trecut la etapa a doua a viziunii sale, anume la elaborarea unui plan care să definească politica guvernului în legătură cu resursele de apă ale României și perspectivele de amenajare a apelor până la valorificarea întregului potențial hidrologic al țării precum și etapizarea acestei dezvoltări. Experiența planurilor de amenajare elaborate de fostul institut IPACA arătaseră că elaborarea unor planuri viabile necesita resurse umane și materiale mult mai considerabile decât cele pe care le avusese la dispoziție Prof. Ion Vladimirescu.

Ion Bernacki are meritul de a fi reușit să convingă guvernul de importanța acestor acțiuni, astfel încât în anul 1959 Comitetul de Stat al Apelor a fost reorganizat, dându-i-se sarcini mai mari decât înainte, atât în domeniul planificării cât și în domeniul execuției. Trebuie avut în vedere că pentru elaborarea planului național de amenajare a apelor Ion Bernacki a reușit să obțină resurse financiare deosebit de importante, costul acestui plan cu studiile topografice și geotehnice de teren și studiile de specialitate fiind egal cu cel al barajului Negovanu de pe râul Sadu, de peste 60 m înălțime, realizat aproximativ simultan. Este, de altfel, singurul caz în istoria regimului socialist din România când conducătorul unui departament economic a reușit să obțină asemenea fonduri pentru un studiu de fundamentare a politicii de dezvoltare a sectorului economic respectiv.

Lărgirea atribuțiilor CSA impunea însă numirea la conducerea comitetului a unei personalități cu credințe politice mai însemnate decât cele ale lui Ion Bernacki. Președinte al Comitetului de Stat al Apelor a fost numit Gheorghe Hossu, un mecanic-tractorist fără talente deosebite, care ajunsese activist de partid în județul Tulcea. Gheorghe Hossu fusese conducătorul Direcției Generale a Canalului Dunăre-Marea Neagră, iar după desființarea acesteia avusese funcția de Ministru al Construcțiilor, reușind să ducă și acest minister la desființare. Viitorul avea să arate că și Comitetul de Stat al Apelor avea să fie suprimat tot în timpul când a fost condus de el. Chiar în sistemul comunist, unde judecățile de valoare nu se bazau neapărat pe eficiență, este greu de găsit un conducător cu rezultate mai jalnice. Norocul a fost că, în timpul în care era președinte al CSA, Gheorghe Hossu nu s-a implicat deloc în activitatea comitetului. Ion Bernacki a rămas vicepreședinte al Comitetului de Stat al Apelor, principala lui preocupare fiind urmărirea elaborării planului național de amenajare.

Printre măsurile organizatorice luate, a fost și cea de a se trece în subordinea CSA Institutul de Proiectări pentru Construcții Hidrotehnice (IPCH), fosta unitate de proiectare a Direcției Generale a Canalului Dunăre-Marea Neagră, care trecuse în subordinea Ministerul Construcțiilor. Pentru elaborarea planului național de amenajare au fost create două sectoare noi ale institutului, la care a fost transferată o parte din personalul Direcției Generale a Apelor, au fost repartizați ingineri din alte sectoare ale institutului, făcându-se în același timp și numeroase angajări noi. Pentru a sublinia importanța noii activități, institutul a fost numit Institutul pentru Planuri de Amenajare și Construcții Hidrotehnice (IPACH): Director al institutului a fost pentru o scurtă perioadă de timp ing. Lucian Popovici, care a fost apoi transferat în CSA, conducerea IPACH fiind preluată de Prof. Ion Teodorescu, direcția tehnică fiind asigurată de Prof. Radu Pop.

După organizarea institutului, în perioada 1959-1962 au fost elaborate într-o primă fază planurile de amenajare ale bazinelor hidrografice care apoi au fost sintetizate în Planul de Amenajare a Apelor din România. Pentru anumite sub-bazine au colaborat la acest exercițiu și direcțiile de ape ale diferitelor bazine hidrografice, sub îndrumarea IPACH, în scopul de a crea și pe teritoriu capacitatea de a aborda în mod unitar activitățile de gospodărire a apelor.

2.3.1. Metodologiile de elaborare a planurilor de amenajare

Primele planuri de amenajare elaborate în cadrul CSA arătasera că nu se dispunea de experiența necesară atacării unei lucrări de asemenea anvergură. De aceea, un prim efort s-a îndreptat spre stabilirea conținutului și elaborarea metodologiilor de întocmire a planurilor de amenajare. Normativele de conținut au asigurat elaborarea diferitelor planuri pe bazine hidrografice pe baze unitare, astfel încât să se poată face o sinteză pe țară a prevederilor de plan. Ion Bernacki era interesat de elaborarea planurilor de amenajare și a participat direct la avizarea metodologiilor în cadrul institutului de proiectare, după cum și vizita periodic colectivele de proiectare, discutând direct cu proiectanții problemele întâmpinate, astfel încât să poată lua măsuri corective pe parcurs, înainte ca documentația să fie încheiată. Dintre toți conducătorii organismelor centrale de gospodărire a apelor, Ion Bernacki este singurul care s-a implicat direct în procesul de proiectare.

Dintre metodologiile elaborate, cele care au avut cele mai însemnate contribuții originale au fost cele legate de calculele de gospodărire a apelor și de eficiența economică a investițiilor.

2.3.1.1. Calculele de gospodărire a apelor

Studiile de amenajări hidrotehnice de amploare, întocmite înainte de planul național de amenajare erau create de ingineri constructori vizionari însă nu se bazau pe studii de gospodărire a apelor. În prezentarea care se face astăzi acestor propuneri, se omite faptul că de cele mai multe ori sursele cursurilor de apă captate în aceste proiecte nu ar fi putut satisface nevoile de apă ale folosințelor nici dacă pe aceste râuri s-ar fi executat mari lacuri de acumulare pentru regularizarea debitelor.

Pentru planurile de amenajare s-a elaborat pentru prima oară o metodologie a calculelor de gospodărire a apelor, bazată pe simularea modului de utilizare a resurselor de apă pe un șir de ani pentru care existau date hidrologice, în loc de a analiza doar un singur an caracteristic ca în studiile anterioare. De asemenea s-a utilizat pentru prima oară o simulare pe șir de ani a necesarului de apă pentru irigații bazat pe calculul evapotranspirației potențiale și bilanțului apei în sol. Dintre inginerii care au contribuit esențial la elaborarea acestor metodologii sunt de menționat ing. Gh. Scodihor pentru calculele de gospodărire a apelor și ing. Vlad Pașcanu pentru calculul necesarului de apă pentru irigații. Datele erau apoi prelucrate statistic pentru dimensionarea lacurilor de acumulare pentru regularizarea debitelor. Această metodologie a stat ulterior la baza construirii de către dr. ing. Andrei Filotti a unor modele matematice utilizate pe calculatoarele electronice ale Institutului de Fizică Atomică, primele calculatoare electronice executate în România și de altfel singurele existente în țară la acea dată. În anul 1960 utilizarea calculatoarelor electronice era în general în faze incipiente în majoritatea țărilor. România a fost prima țară care a normat utilizarea modelelor matematice ca metodă standard, aplicabilă în toate studiile de gospodărire a apelor.

2.3.1.2. Calculele de eficiență economică

În anul 1959, când a început elaborarea planurilor de amenajare, nu exista în țările socialiste o metodă de justificare economică a diferitor investiții, deciziile fiind luate fie exclusiv pe considerente politice, fie luând în considerare doar cheltuielile pentru investiții. În Uniunea Sovietică, Polonia și România începuseră însă cercetări care urmăreau găsirea unor

metode de justificare economică a cheltuielilor făcute pentru investiții, care urmăreau în special să elimine caracterul arbitrar al deciziilor luate de organele politice. Pe baza acestor cercetări, pentru planurile de amenajare a fost elaborată de către ing. Andrei Filotti și ing. Amos Wittemberger metodologia de calcul al eficienței economice a lucrărilor de gospodărire a apelor, care a fost prima aplicare la un domeniu concret a studiilor teoretice care fusese întocmite până atunci. Inițial, această metodologie a fost sever criticată în momentul avizării ei în comisia de avizare a IPACH, mulți dintre participanți mergând până a o caracteriza drept o expresie a unei viziuni reacționare contrare ideologiei socialiste. Este drept că Amos Wittemberger depusese cerere de emigrare în Israel iar Andrei Filotti avea o origine socială considerată nesănătoasă, ceea ce ar fi putut explica asemenea abateri de la linia partidului. Deși era doar o avizare în cadrul IPACH, ședința fusese prezidată în mod excepțional de Ion Bernacki, care dorea să fie informat pe parcurs despre metodologiile care urmau să fie aplicate în planurile de amenajare. Spre deosebire de majoritatea participanților, Ion Bernacki considera că o justificare economică a propunerilor planurilor de amenajare era o necesitate absolută. Astfel, spre surprinderea multora dintre participanți, trăgând concluziile ședinței de avizare, Ion Bernacki a afirmat că nici specialiștii din cadrul institutului nici cei din cadrul CSA care participaseră la ședință nu aveau competența să judece aspectele ideologice și nici măcar corectitudinea principiilor economice pe care se baza metodologia propusă, și a decis ca toate metodologiile să fie trimise Academiei RPR pentru avizare. Metodologia de calcule economice a fost trimisă la Institutul de Cercetări Economice al Academiei care a dat un aviz favorabil, considerând-o corectă. Este un exemplu al situațiilor în care Ion Bernacki nu ezita să ia o atitudine chiar în situații controversate.

Poate că nu este inutil să se relateze o discuție avută ulterior de specialiștii institutului de proiectare cu expertul economic din Regatul Unit care a participat în 1970 la lucrările proiectului PNUD al Mureșului Superior, care va fi prezentat mai târziu. Analizând metodologia din România, expertul britanic i-a informat pe specialiștii români că problemele legate de eficiența economică a investițiilor în lucrări publice nu sunt specifice regimului socialist și că probleme similare se întâmpină și în țările occidentale, unde deciziile privind investițiile publice se iau aproape exclusiv pe criterii politice și unde inginerii și economiștii încearcă, de cele mai multe ori în zadar, să ceară justificări economice.

În anii următori, principiul justificării economice a investițiilor a fost generalizat astfel încât începând din anii 1970 toate proiectele trimise spre aprobare Consiliului de Miniștri trebuiau să includă calculele de eficiență. Efectele nu au fost totdeauna cele pe care le-au dorit elaboratorii metodelor deoarece adeseori pentru promovarea proiectelor care erau dorite de organele de conducere, proiectanții exagerau beneficiile economice viitoare. Un caz extrem este cel al proiectului canalului navigabil București-Dunăre unde cu toate eforturile făcute de colectivele de proiectare care susțineau proiectul, nu s-a putut dovedi eficiența. Totuși, deși calculele arătau că pe toată durata de existență a canalului acesta ar fi fost deficitar din punct de vedere economic, lucrările au fost începute prin derogare.

2.3.2. Elaborarea planurilor de amenajare pe bazine hidrografice

Planurile de amenajare propriu zise au fost întocmite de colective pe bazine hidrografice în modul următor:

- Bazinul Someș coordonat de ing. Dinu Grozescu. Acest colectiv s-a ocupat și de bazinele râurilor Iza și Vișeu;
- Bazinul Crișurilor coordonat de ing. Paul Stegăroiu;
- Bazinul Mureș coordonat de ing. Ion Hortopan. Acest colectiv s-a ocupat și de bazinele hidrografice din Banat;
- Bazinul Jiu coordonat de ing. George Enescu;
- Bazinul Olt coordonat de ing. Sandu Condeescu. Acest colectiv s-a ocupat și de bazinele râurilor Vedea și Teleorman;
- Bazinul Argeș coordonat de ing. Paul Solacolu;
- Bazinul Ialomița coordonat de ing. Dan Brăneanu;
- Bazinul Siret coordonat de ing. Andrei Filotti;
- Bazinul Prut coordonat de ing. Mircea Iordănescu;
- Bazinul Dunării coordonat de ing. Gheorghe Hârjeu. Acest colectiv s-a ocupat și de Delta Dunării și de Dobrogea.

Activitatea colectivelor de elaborare era coordonată de un grup de consilieri, dintre care sunt de menționat ing. Gheorghe Scodihor, ing. Constantin Șeibulescu și ing. Aristide Teodorescu. Din partea Comitetului de Stat al Apelor sarcina de a urmări elaborarea planurilor de amenajare îi revenea Direcției Tehnice, coordonate de ing. Alexandru Nissim și ing. Mircea Stănculescu.

Pentru exercițiul de elaborare a planurilor de amenajare, Comitetul de Stat al Apelor reușise să strângă la un loc marea majoritate a specialiștilor în gospodărirea apelor din țară, formând o echipă deosebit de

puternică. Planul de amenajare s-a bazat pe extinse studii topografice și geotehnice care au permis determinarea posibilității efective de realizare a lucrărilor propuse.

Un efort deosebit l-a necesitat planul de amenajare a Dunării, în care intra și studiul deltei. Delta Dunării era puțin cunoscută la acea dată. De aceea, colectivul condus de ing. Gheorghe Hârjău, avându-l drept principal colaborator pe ing. Ion Zbarcea, a avut la dispoziție o flotilă de 7 vase, atât pentru diferite studii topografice cât și pentru activitatea de elaborare a planului. Colectivul a petrecut peste doi ani pe teren, studiile cuprinzând și sistemul de lacuri litorale Razelm-Sinoe. Este pentru prima oară când s-au executat profile transversale batimetrice ale Deltei Dunării care au permis o cunoaștere exactă a hidrografiei Deltei Dunării.

2.3.3. Planul național de amenajare a apelor

Planurile de amenajare pe bazine hidrografice nu reprezentau însă decât etape în elaborarea planului național de amenajare. De aceea, prezentările istorice ale acestei perioade, de exemplu cele ale lui Ion Tecuci și Elisabeta Oprișan, care se referă exclusiv la planurile bazinelor hidrografice, ignoră tocmai produsul final, scopul întregului efort, așa cum fusese conceput de Ion Bernacki.

Planul național de amenajare a apelor urma să constituie o sinteză a planurilor de amenajare pe bazine hidrografice, analizând legăturile dintre propunerile acestora și elaborând un program general de măsuri în domeniul gospodăririi apelor. Astfel, planul de amenajare era mult mai mult decât un program de investiții în lucrări de amenajare a cursurilor de apă, fiind un document pentru fundamentarea unei politici naționale în domeniul gospodăririi apelor. Planul național de amenajare determina soluții, ținând seama de toate necesitățile economiei naționale și scotea în evidență sarcinile care reveneau diferitor ministere interesate pentru asigurarea unei gospodăririi coerente a apelor, care să satisfacă toate aceste necesități, depășind cadrul unui plan departamental care privea doar lucrările de investiții și măsurile care reveneau Comitetului de Stat al Apelor. Sarcina coordonării planului național i-a revenit lui Andrei Filotti, în calitate de șef de proiect.

Pentru prima oară planul național a scos în evidență faptul că România este una din țările cele mai sărace în resurse de apă din Europa, în contradicție cu impresia încetățenită până atunci. Resursele specifice ale României care ajung în cursurile de apă din precipitațiile de pe teritoriul

țării (resursele endogene) raportate la populație sunt de 1.894 m³/an, loc., iar cele raportate la suprafață corespund unui strat de apă de 0,18 m. După ambele criterii, România era una din țările cu resursele de apă cele mai scăzute din Europa. Ca o concluzie logică, rezulta că pentru România era de importanță deosebită, pe de o parte, un consum judicios al acestor resurse și pe de altă parte, menținerea calității acestor resurse, astfel încât utilizarea apelor să fie posibilă.

Luând în considerare și resursele de apă exogene (care reprezintă aportul râurilor care se formează pe teritoriul altor țări și intră apoi pe teritoriul țării) – în cazul României, Dunărea și cursurile de apă din bazinul Siretului superior și Prutului – de 170 km³/an, resursele totale de apă ale României se ridică la 212 km³/an. De aceea, România depinde în foarte mare parte de resursele de apă venind din diferite țări din amonte. Bazat pe aceste concluzii, planul de amenajare a preconizat utilizarea cu precădere a resurselor de apă ale Dunării, ceea ce ar fi asigurat un drept de preemțiune asupra resurselor exogene în cazul unor negocieri ulterioare cu celelalte țări riverane, arătând de asemenea că pentru a face posibilă satisfacerea nevoilor de apă ale folosințelor naționale era esențială biefarea Dunării pe cea mai mare a cursului ei. Deși la acea dată economia nu era încă foarte dezvoltată, planul de amenajare preconiza măsuri pentru protecția calității apelor, atât prin stații de epurare cât și printr-o politică de amplasare rațională a obiectivelor economice, care făcea posibilă utilizarea succesivă a resurselor de apă de către mai multe folosințe.

În același timp, planul de amenajare cuprindea propuneri de realizare a unui ansamblu de lucrări de gospodărire a apelor în principal:

- lacuri de acumulare, care să ducă la o redistribuire a resurselor de apă în timp, reținând excesul de apă din perioadele ploioase pentru a putea suplimenta debitele în perioadele secetoase;

- derivații care modifice repartitia teritorială a resurselor de apă, transferând debitele din zonele mai bogate în apă în spre cele mai sărace.

Pentru protecția împotriva inundațiilor, planul de amenajare preconiza un ansamblu de lucrări de îndiguire, corelate cu lacuri pentru reținerea debitelor de viitură și, în unele cazuri, derivații care să conducă debitele de viitură în zone în care nu provocau pagube. În același timp, planul de amenajare preconiza măsuri de sistematizare a luncilor inundabile, evitându-se amplasarea unor obiective importante în zone în care puteau fi afectate de undele de viitură.

De asemenea, planul de amenajare a insistat asupra necesității unor lucrări de utilizare a teritoriului (împăduriri, agricultură rațională) care să ducă la conservarea resurselor de apă și la mărirea resurselor utilizabile. La fel, ținând seama de penuria resurselor de apă, planul de amenajare preconiza luarea unor măsuri de economisire a apei și de reducere a pierderilor.

Planul de amenajare elaborat a răspuns tuturor acestor sarcini și intenția lui Ion Bernacki era ca, după avizarea lui de către Consiliul Tehnic al Apelor, el să fie prezentat Consiliului de Miniștri și Comitetului Central, așa cum fusese promovat în 1948 Planul Național de Electrificare. El spera ca în urma unei asemenea aprobări, Planul Național de Amenajare să devină documentul de fundamentare a politicii naționale a întregului guvern în domeniul gospodăririi apelor, care să devină obligatoriu pentru toate ministerele.

Cu câteva luni înainte de finalizarea planului, din motive complet nelegate de acesta, Ion Bernacki a fost eliberat din funcția de vicepreședinte al Comitetului de Stat al Apelor. În cursul anului 1962 odată cu terminarea acțiunii de colectivizare a agriculturii, guvernul hotărâse să înceapă un amplu program de îmbunătățiri funciare, în principal prin realizarea unor mari sisteme de irigații și prin lucrări de punere în valoare a terenurilor puțin productive, începând cu îndiguirea luncii Dunării. La nivelul Comitetului Central al PCR se considera că soluția cea mai indicată era ca Comitetul de Stat al Apelor să fie însărcinat cu realizarea acestui program. Ion Bernacki s-a opus acestor propuneri și a înaintat organelor de răspundere un memoriu în care susținea că pentru a putea aduce la îndeplinire o politică a apelor care să țină seama de toate folosințele de apă, CSA trebuia să fie un organism independent, nelegat direct de niciuna din folosințe. Gheorghe Hossu, complet ignorant în materie, nu și-a dat seama de importanța problemei și, deși era conducătorul politic al CSA, nu a intervenit să susțină punctul de vedere al lui Ion Bernacki. Drept consecință, Ion Bernacki a fost demis din funcție și pensionat, în locul lui fiind numit Ernest Rene.

Noul vicepreședinte era total străin de problemele de gospodărire a apelor. Dar, din moment ce Ion Bernacki fusese demis, fără o justificare a acestei acțiuni, pentru Ernest Rene soluția cea mai prudentă era să considere că, din moment ce activitatea predecesorului său nemulțumise stăpânirea, toate activitățile susținute de Ion Bernacki trebuiau sistate, fără nicio discuție. Planul Național de Amenajare a Apelor era în faza finală, aflându-

se cu textul și cu hărțile anexă la tipar, operații care nu puteau fi sistate. Dar Ernest Rene a decis ca planul de amenajare să fie depus la arhiva CSA, ca un document pur intern al Comitetului de Stat al Apelor, care nu trebuia nici aprobat de comisia de avizare a CSA și care nu trebuia trimis la Consiliul de Miniștri nici măcar ca informare și cu atât mai puțin pentru aprobare. Astfel, din cauza deciziei unei persoane incompetente, un studiu care necesitase cheltuirea unor fonduri extrem de importante și la realizarea căruia contribuiseră majoritatea specialiștilor din țară a fost lăsat să zacă pe rafturile arhivei CSA, organele de conducere ale României nefiind niciodată informate despre recomandările planului de amenajare în legătură cu politica apelor. Este probabil cea mai dezastruoasă decizie care a fost luată vreodată în legătură cu apele țării, pentru că ocazia de a prezenta guvernului României o propunere pentru o politică coerentă în legătură cu apele și un program complex de amenajare a resurselor de apă ale țării nu s-a mai ivit niciodată.

2.4. Realizarea lucrărilor de gospodărire a apelor în cadrul Comitetului de Stat al Apelor

În 1964, au fost numiți doi noi vicepreședinți ai Comitetului de Stat al Apelor, Prof. Ion Teodorescu care se ocupa de activitățile legate de investiții și de organele teritoriale și ing. Vasile Chiriac care avea în sarcină în principal activitățile de studii și cercetare, inclusiv hidrometeorologia.

Numirea lui Ion Teodorescu ca vicepreședinte al CSA a fost o decizie foarte benefică, a cărei principală consecință a fost o reînviore a activităților de gospodărire a apelor care fuseseră total delăsate de Ernest Rene, succesorul lui Ion Bernacki. Ion Teodorescu fusese din 1960 directorul Institutului pentru Planuri de Amenajare și Construcții Hidrotehnice (IPACH) și în această calitate fusese direct implicat în discuțiile legate de elaborarea planului național. În momentul în care a preluat conducerea institutului, pe lângă elaborarea planurilor de amenajare, activitatea de proiectare se concentra în special asupra sistemelor de alimentare cu apă sau de canalizare, iar o parte a institutului se ocupa de construcțiile hidrotehnice anexă ale acestora. În perioada în care s-a aflat la conducerea institutului, Ion Teodorescu se preocupase de extinderea domeniului de activitate al institutului și de ridicarea nivelului tehnic al proiectelor institutului. Dându-și seama că după planul de amenajare era de așteptat începerea unor importante sisteme hidrotehnice, Ion Teodorescu a

fost extrem de activ în crearea unor colective specializate în proiectarea barajelor și altor lucrări hidrotehnice importante.

Deși institutul nu avea profilul unui institut de cercetare, Ion Teodorescu și-a încurajat proiectanții să se implice direct în elaborarea unor soluții noi. Un exemplu îl constituie sprijinul pe care l-a acordat utilizării calculatoarelor electronice în activitatea de proiectare, amintită anterior. Fiind vorba despre o tehnologie complet nouă, cu privire la care, în 1960, nu exista nicio experiență în România și, de altfel, foarte puțină experiență chiar la nivel internațional, introducerea noii tehnologii a întâmpinat inevitabil dificultățile inerente oricărui început și a necesitat cheltuieli pentru plata accesului la calculatoarele electronice care au fost suportate din fondurile proprii ale institutului. De asemenea, s-a preocupat de extinderea capacităților de producție, un exemplu constituindu-l instalarea unei tipografii pentru tipărirea hărților elaborate, IPACH fiind la acea vreme singurul institut cu asemenea dotări.

După demiterea lui Ion Bernacki, cadrele de conducere din CSA considerau că activitatea de gospodărire a apelor era terminată cu elaborarea planului național de amenajare. Cu toate acestea, în cadrul IPACH, Ion Teodorescu a decis înființarea unor colective specializate în proiectarea de baraje și alte construcții hidrotehnice importante. Mare parte din inginerii care avuseseră funcții de răspundere au trecut la aceste colective. Astfel, Ion Hortopan a coordonat sectorul de baraje al institutului, în calitate de inginer șef și ulterior a fost numit director tehnic al institutului, Constantin Șeibulescu a proiectat barajul Valea de Pești și lucrările hidrotehnice din zona Rovinari, Aristide Teodorescu a proiectat barajele Strâmtori și Paltinul, George Enescu a proiectat barajul Săcele, Sandu Condeescu a proiectat barajul Pecineagu, unde de altfel a murit într-un teribil accident în momentul dării în funcțiune a barajului.

Totuși, atât Ion Teodorescu, directorul IPACH, și Radu Pop directorul tehnic și-au dat seama că pentru proiectările lucrărilor de investiții va fi necesară în continuare elaborarea de studii de gospodărire a apelor. De aceea, ignorând punctul de vedere al CSA, Ion Teodorescu a menținut în cadrul IPACH un colectiv de gospodărire a apelor, condus de ing. Andrei Filotti care a elaborat studiile de specialitate pentru aceste proiecte, colectiv care până în 1969 se dezvoltase astfel încât să devină un sector distinct al institutului. Dintre inginerii care au adus o contribuție mai însemnată la crearea acestui sector sunt de menționat Paul Stegăroiu, Traian Voiculescu, Dinu Grozescu, Mircea Iordănescu, ulterior Paul Solacolu și

numeroși alți ingineri mai tineri care, în timp, au preluat aceste responsabilități de la inginerii mai vârstnici.

Evident că în momentul în care a ajuns vicepreședinte, Ion Teodorescu nu mai putea supune Planul Național de Amenajare aprobării Consiliului de Miniștri. El a luat totuși măsura de a difuza planul de amenajare atât altor ministere cât și unităților teritoriale ca document care prezenta punctul de vedere oficial al CSA în legătură cu amenajare apelor.

Ion Teodorescu a încercat să reînvie concepția de utilizare în scopuri multiple a construcțiilor hidrotehnice și să creeze o unitate care să execute construcțiile respective. În perioada anterioară, Ministerul Energiei Electrice (MEE) era singurul minister care avea capacitatea de proiectare și de execuție a marilor lucrări hidrotehnice și eforturile Comitetului de Stat al Apelor erau îndreptate spre a demonstra că are capacitatea de a proiecta și executa asemenea lucrări. Specialiștii MEE nu erau foarte dispuși să renunțe la monopolul pe care îl aveau și implicit a apărut o competiție între institutele de proiectare IPACH și Institutul de Studii și Proiectări Hidroenergetice (ISPH). Un exemplu care poate ilustra această competiție îl constituie proiectul de amenajare a râului Doftana pentru alimentarea cu apă a zonei Ploiești, în care fiecare din institute a elaborat proiectul altei variante de amenajare, IPACH propunând barajul în arc Paltinul și ISPE barajul de pământ Brebu situat în aval. Ambele institute și-au prezentat propunerile într-un consiliu tehnic unit al celor două unități centrale, care în cele din urmă a preferat varianta barajului Paltinul, proiectat de ing. Aristide Teodorescu, unul din marii barajişti români ale cărui merite au fost din păcate ignorate de cei care s-au ocupat de istoricul hidrotehnicii din România.

În promovarea proiectelor de gospodărire a apelor Ion Teodorescu a căutat să nu aprobe executarea de proiecte izolate, ci sisteme complexe, iar în promovarea diferitelor investiții a încercat în mod consecvent să respecte concepția de bază a Planului Național de Amenajare. În aceste eforturi, Ion Teodorescu a avut un sprijin important în conducătorii Direcției Tehnice a CSA, Alexandru Nissim și Mircea Stănculescu. Astfel, reluând exemplul anterior, în aprobarea proiectului pentru alimentarea cu apă a orașului Ploiești și zonei industriale Brazi s-au promovat simultan, barajul Paltinul, centrala hidroelectrică, priza de apă Voila, canalul de aducțiune care servea și la irigarea a aproape 10.000 ha, conductele de alimentare cu apă, captarea unei surse de apă subterană din zona Cocorăștii Caplii, și regularizarea râului Dâmbu pentru evacuarea apelor uzate până în

râul Teleajen, chiar dacă au fost executate și finanțate de ministere diferite. Pentru promovarea acestui concept au fost realizate de studioul Animafilm două filme documentare, unul prezentând în detaliu barajul Paltinul, având drept consultant tehnic pe Aristide Teodorescu, și al doilea prezentând sistemul de gospodărire a apelor, având drept consultant tehnic pe Andrei Filotti. Situația actuală a acestor filme nu este cunoscută, dar ele ar avea o importanță istorică deoarece constituie o ilustrare a modului în care era privită gospodărirea apelor în acea perioadă.

De asemenea, CSA a reușit să impună principiile amenajării complexe și în investițiile altor ministere, un exemplu fiind cel al selecționării hidrocentralei care să fie realizată cu prioritate în anii 1960. Ministerul Energiei Electrice prefera realizarea hidrocentralei de pe Lotru, care din punct de vedere energetic era mai avantajoasă, iar CSA susținea hidrocentrala de pe Argeș, care, pe ansamblul economiei naționale, avea efecte superioare din cauza folosințelor multiple din aval. Și în această dispută, CSA a reușit să-și impună punctul de vedere.

Unul din principiile promovate de planul de amenajare în domeniul combaterii inundațiilor era de a acorda prioritate lacurilor de acumulare cu volume nepermanente rezervate atenuării undelor de viitură față de îndiguiri al căror efect era de a mări debitele de viitură în aval de zona îndiguită. Ca urmare a acestor principii au fost proiectate și realizate sisteme de combatere a inundațiilor cuprinzând în special lacuri de acumulare, printre care sistemul bazinului Bahlui, pentru apărarea orașului Iași, proiectat de Stelian Belecciu, și cel al bazinului Ier. Tot în aceeași perioadă au fost elaborate, în comun cu specialiștii sovietici, proiectul amenajării complexe a râului Prut, cuprinzând barajul Stânca-Costești, îndiguirea luncii Prutului în aval, până la confluența cu Dunărea, sistemele de irigații și centrala hidroelectrică de la baraj.

Pentru a înțelege importanța promovării unor sisteme complexe cuprinzând toate lucrările hidrotehnice corelate este importantă analiza consecințelor situațiilor în care nu s-a putut asigura o asemenea coordonare. Exemplul cel mai ilustrativ este cel al amenajării Dunării pe sectorul aval de Porțile de Fier. În legătură cu îndiguirea Dunării, au apărut în ultima vreme discuții care opun viziunea de amenajare a lui Anghel Saligny, care preconiza îndiguirea luncii inundabile a Dunării cu cea a lui Grigore Antipa care prefera menținerea ei în regim natural, afirmând că în realizarea îndiguirii s-a adoptat viziunea lui Anghel Saligny. Atât lucrarea lui Grigore Antipa despre utilizarea luncii cât și studiul lui Anghel Saligny fuseseră

publicate înainte de Primul Război Mondial și se bazau pe informațiile existente la acea vreme, care erau de mult depășite. De aceea, în momentul proiectării îndiguirii Dunării din anii 1960, aceste studii nu prezentau decât puncte de vedere de principiu. Pentru proiectarea lucrărilor, s-au avut în vedere studii mult mai recente și mai temeinic fundamentate privind amenajarea complexă a Dunării inferioare, în principal cel elaborat de Dorin Pavel în cadrul ISPE în 1951 și reactualizat ulterior de mai multe ori. Soluția preconizată în Planul Național prevedea executarea unui lanț de centrale electrice, prima fiind situată la Porțile de Fier, iar ultima în zona Măcin, cu diguri longitudinale pentru apărarea terenurilor de lunca Dunării. Pentru zonele îndiguite s-au avut în vedere recomandările Prof. Gheorghe Ionescu-Șișești din 1933, de utilizare a terenurilor situate la cote mai coborâte pentru piscicultură și restul pentru folosințe agricole.

Au apărut însă probleme legate de etapizarea lucrărilor. Ministerul Agriculturii dorea să accelereze lucrările de îndiguire, pe când Ministerul Energiei Electrice, deși începuse discuții cu guvernul Bulgariei pentru începerea proiectării unei prime centrale, prefera să înceapă amenajarea Dunării cu realizarea centralei de la Porțile de Fier, iar România nu avea capacitatea de a trece simultan la realizarea altor hidrocentrale pe Dunăre. Drept urmare, în 1963, CSA a considerat îndiguirea luncii Dunării, ca o amenajare temporară, urmărind trasee ale digurilor care să permită încadrarea în viitoarele amenajări hidroenergetice.

Pe de altă parte, proiectul de îndiguire prezentat CSA spre aprobare, prevedea desecarea tuturor terenurilor îndiguite și utilizarea întregii suprafețe pentru agricultură. Comisia de avizare a CSA, bazându-se pe studiul elaborat de Acad. Gheorghe Ionescu-Șișești în 1936 privind utilizarea terenurilor în lunca Dunării, a considerat preferabilă utilizarea complexă a zonei îndiguite, menținându-se bălțile din lunca Dunării: Nedeia, Bistrețu, Greaca și altele, cerând elaborarea unei variate care să cuprindă și folosința piscicolă. Deși decizia luată de a se deseca aceste bălți este criticată în prezent, se omite faptul că studiul întocmit de organele piscicole a susținut că menținerea luciilor piscicole în lunca Dunării era mult mai dezavantajoasă decât folosința agricolă și, ca atare, nu era justificată economic. Cu toate insistențele CSA, organele piscicole nu și-au revizuit punctul de vedere.

Conform planului național de amenajare, bieferea Dunării nu era necesară doar pe considerente hidroenergetice. Se prevedea că prelevările de debite pentru folosințe, în principal pentru irigații, în toate țările riverane,

urmas să aibă consecințe dezavantajoase atât pentru navigație cât și pentru consumatorii de apă de pe Dunărea inferioară, ceea ce făcea necesară biefarea Dunării nu doar pentru producția de energie hidroelectrică. Totuși, în deceniile ulterioare, Consiliul Național al Apelor nu s-a mai implicat în negocierile pentru amenajarea sectorului româno-bulgar al Dunării, și considerentele respective, care ar fi scos în evidență interesul României în continuarea execuției lanțului de centrale hidroelectrice nu au fost luate în considerare. Tratatul pentru amenajarea sectorului româno-bulgar al Dunării s-au tergiversat, nefiind niciodată finalizate. De aceea, lucrările de îndiguire a Dunării, prevăzute în 1963 ca lucrări temporare au fost menținute în funcțiune mai mult decât era prevăzut inițial, ceea ce, în parte, a avut ca urmare ruperea unora din diguri și pagubele provocate de inundațiile din 2006 și 2010.

3. Departamentul de Îmbunătățiri Funciare

În 1970 Comitetul de Stat al Apelor a fost desființat și activitatea de gospodărire a apelor a fost trecută în responsabilitatea Departamentului Fondului Funciar, Gospodăririi Apelor și Îmbunătățirilor Funciare din cadrul Ministerului Agriculturii. În principiu, măsura a fost o greșeală (care de altfel a fost repetată în 2003), deoarece organele de ape sunt apte de a soluționa problemele create de interesele, adeseori divergente, ale folosințelor de apă, numai dacă sunt independente de toate folosințele. Subordonarea acestor organe unui minister care răspunde de o anumită folosință, elimină posibilitatea acestor organe de a exercita un rol de arbitru obiectiv, creând un conflict de interese. Se poate argumenta că un factor care a contribuit esențial la această decizie a fost greșeala de a nu se prezenta planul de amenajare al apelor spre aprobarea Consiliului de Miniștri, fapt care ar fi putut crea o înțelegere la nivelul conducerii superioare că activitatea de gospodărire a apelor este în esență interdepartamentală. La acea vreme, a circulat informația că unul din motivele desființării CSA era dorința lui Nicolae Ceaușescu de a-l elimina pe Gheorghe Hossu din conducere, fiind plictisit de atitudinea pasivă și neinteresată a acestuia; o confirmare a acestei ipoteze pare a fi faptul că Hossu nu a mai primit nicio însărcinare, deși nu avea decât 50 de ani și nu atinsese vârsta pensionării.

Totuși, având în vedere că după 1963 principala sarcină a Comitetului de Stat al Apelor era realizarea investițiilor atât în domeniul gospodăririi apelor cât și al îmbunătățirilor funciare, schimbarea era mai

puțin radicală. În domeniul proiectării, sectoarele de alimentări cu apă și canalizare au fost transferate la Institutul de Proiectări pentru Gospodăriile Comunale (IPGC), ceea ce nu a modificat sarcinile la nivelul ministerului, care oricum nu realiza lucrările de alimentări cu apă.

Deși ținea de Ministerul Agriculturii, Industriei Alimentare și Apelor, condus de Angelo Miculescu, Departamentul Îmbunătățirilor Funciare avea o autonomie foarte mare. Șef al departamentului a fost numit Barbu Popescu, inginer agronom, care ulterior a fost numit apoi ambasador în Canada (1975-1982), prim-secretar al PCR în județul Tulcea (1982-1983) și ambasador în Etiopia (1983-1989) încheindu-și cariera ca senator din partea FSN în 1990-1992. Activitatea de gospodărire a apelor a rămas în subordinea Departamentului de Îmbunătățiri Funciare doar pentru un an, deoarece, în urma inundațiilor din 1970 a fost înființat Comitetul de Stat al Apelor. Nefiind familiarizat cu problemele de gospodărire a apelor, Barbu Popescu a căutat să nu se lanseze în măsuri care să schimbe radical activitățile din trecut. Totuși, în anul în care a avut și responsabilitatea apelor, Barbu Popescu a inițiat două proiecte de cooperare internațională în domeniul respectiv.

3.1. Cooperarea în Cadrul Comisiei Economice pentru Europa a ONU

În ianuarie 1970 Comisie Economică pentru Europa (CEE) a organizat la Geneva o consfătuire a țărilor membre în domeniul gospodăririi apelor. Barbu Popescu l-a desemnat pe Andrei Filotti să reprezinte România la consfătuirea respectivă. Acesta a reușit să obțină să se încredințeze României coordonarea unui raport asupra metodelor de planificare a amenajării resurselor de apă în țările membre. Raportul a constituit prima oară când țara noastră obținea o asemenea responsabilitate în cadrul CEE și era de așteptat ca în sesiunile următoare, România să-și asigure un rol important în comitetul CEE pentru gospodărirea apelor, similar rolului pe care îl avea deja în cadrul UNESCO, unde Sorin Dumitrescu fusese numit director al Deceniului Hidrologic Internațional.

Din păcate, deși în acea perioadă Ministerul Afacerilor Externe încuraja cooperările la nivel internațional, această speranță nu a fost realizată. Raportul întocmit a fost primit favorabil, însă între timp se înființase Comitetul de Stat al Apelor și noul președinte al acestuia, Florin Iorgulescu, nefiind dispus să se angajeze în acțiuni internaționale, a sistat practic cooperarea în cadrul CEE.

3.2. Planul de Amenajare Multisectorială a bazinului Mureșului Superior

În urma inundațiilor catastrofale din 1970, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) a decis să acorde asistență tehnică României pentru combaterea inundațiilor. În Noiembrie 1970 o comisie a Organizației pentru Alimentație și Agricultură (FAO), condusă de Benjamin Chinitz (1925-2009), profesor de științe economice la Universitatea Brown din Providence, Rhode Island (SUA), s-a deplasat în România pentru a defini proiectul de asistență tehnică. Departamentul de Îmbunătățiri Funciare l-a însărcinat pe dr. ing. Andrei Filotti să conducă negocierile cu delegația Națiunilor Unite, concluziile fiind prezentate apoi spre aprobare șefului departamentului ing. Barbu Popescu.

În urma acestor negocieri a fost lansat proiectul Planului de Amenajare Multisectoriale a bazinului Mureșului Superior care avea ca obiectiv principal definirea metodologiilor de corelare a planurilor de amenajare a bazinelor hidrografice cu planurile de sistematizare a teritoriului în vederea asigurării unei dezvoltări a teritoriului care să țină seama de toți factorii interesați. Deși decizia Consiliului de Miniștri aprobând proiectul desemna Comitetul Național al Apelor ca organism coordonator al proiectului, Florin Iorgulescu nou numit președinte al CNA s-a opus, și în acest caz, implicării într-o cooperare internațională. În cele din urmă, Barbu Popescu, care negociase termenii de cooperare cu PNUD s-a văzut nevoit să preia executarea proiectului, deși nu mai răspundea de planificarea amenajării bazinelor hidrografice.

Din fericire, Institutul de Studii și Proiectări pentru Îmbunătățiri Funciare (ISPIF), desemnat proiectant general al proiectului, l-a numit ca șef al proiectului pe Florin Lăzărescu, un inginer cu calități deosebite având atât talentul diplomatic cât și calificarea tehnică necesare conducerii unui asemenea proiect. La realizarea proiectului a participat și Institutul de Cercetări și Proiectări pentru Gospodărirea Apelor (ICPGA) pentru lucrările de gospodărire a apelor și pentru modelele matematice, și Institutului de Proiectări Județean Mureș pentru problemele de sistematizare a teritoriului.

Proiectul a permis confruntarea punctelor de vedere ale specialiștilor naționali cu experți din diferite țări occidentale, specializarea în străinătate a unor ingineri români și introducerea unor tehnici noi. Au fost elaborate metodologii pentru elaborarea planurilor de amenajare și, cu colaborarea prof. Daniel Loucks de la Universitatea Cornell din Statele Unite, au fost construite noi modele matematice, aplicate la spațiul studiat

pentru a ilustra rezultatele care se puteau obține prin utilizarea lor. Colectivul IPJ Mureș, condus de arh. Tiberiu Nits a studiat modul de corelare a planurilor de amenajare a apelor cu cele de sistematizare. O componentă separată a constituit-o realizarea unui sistem de prelevare automată a informațiilor hidrometeorologice din zonele montane izolate, insuficient acoperite de rețeaua națională de hidrologie și meteorologie, și destinat în special ameliorării prognozei și avertizării inundațiilor.

Cu toate că proiectul a fost un succes, datorat în mare parte eforturilor depuse de șeful de proiect, ing. Florin Lăzărescu, el nu a avut nici un rezultat practic. Deși miniștrii adjuncți, șefi ai Departamentului de Îmbunătățiri Funciare, întâi Barbu Popescu apoi, în faza finală, Enache Sârbu au sprijinit realizarea proiectului, aplicarea rezultatelor era de resortul Comitetului Național al Apelor, al cărui președinte, ing. Florin Iorgulescu, era radical opus unei abordări multidisciplinare a planurilor de amenajare a bazinelor hidrografice. La sfârșitul proiectului, nu s-au obținut nici măcar fondurile pentru tipărirea documentațiilor și pentru tipărirea lor. Echipa de elaborare a proiectului a fost dezmembrată și membrii ei au primit însărcinări care nu erau legate de continuarea activităților respective. Astfel, cu toată dedicația colectivelor care au contribuit la proiectul Mureșului Superior, din motive birocratice, fondurile PNUD nu au adus României nici un avantaj concret.

4. Consiliul Național al Apelor

După inundațiile catastrofale din 1970, organele de conducere ale statului au ajuns la concluzia că desființarea fostului Comitet de Stat al Apelor fusese o greșeală. Drept urmare, în 1971 a fost înființat Consiliul Național al Apelor (CNA), președinte al consiliului fiind numit Florin Iorgulescu. Alegerea lui Florin Iorgulescu pentru postul de președinte al CNA a constituit o surpriză. Principala explicație care a circulat la acea vreme a fost că organele de conducere îl aleseseră pe Profesorul Radu Prișcu, rectorul Institutului de Construcții pentru funcția de președinte. Radu Prișcu însă nu era interesat de o funcție administrativă și a refuzat postul. El l-ar fi recomandat pe Florin Iorgulescu, în parte pentru că dorea să-l îndepărteze din corpul didactic al Institutului de Construcții.

Inițial Consiliul Național al Apelor nu avea sarcini de investiții, fiind doar un rol de organ consultativ al consiliului de miniștri. În subordinea CNA se afla Institutul de Cercetări și Proiectări pentru Gospodărirea Apelor (ICPGA) condus de ing. Vasile Chiriac. Sectorul de

proiectare al institutului, preluat de la Institutul de Proiectări pentru Îmbunătățiri Funciare și Gospodărire a Apelor (ISPIFGA) continua să aibă responsabilitatea studiilor de încadrare a noilor proiecte de investiții în planurile de amenajare și de punerea la zi a planurilor de amenajare. Conducerea sectorului de proiectare i-a fost încredințată în continuare dr. ing. Andrei Filotti, în calitate de inginer șef.

În perioada 1971-1975, investițiile în lucrări de gospodărire a apelor erau proiectate și realizate în continuare de Departamentul pentru Îmbunătățiri Funciare, iar cele cu specific hidroenergetic de Ministerul Energiei Electrice. După un alt an în care s-au produs inundații grave, în 1975, sarcinile CNA au fost mărite prin preluarea activităților de investiții pentru baraje, derivații și îndiguiri de la Ministerul Agriculturii.

Numirea lui Florin Iorgulescu ca președinte al noului creat Consiliu Național al Apelor a dus la schimbări majore în activitatea de gospodărire a apelor. Viziunea lui Iorgulescu era complet opusă celei pe care o inițiasă Ion Bernacki, care fusese continuată de Ion Teodorescu și de Barbu Popescu. Urmărind activitatea lui Florin Iorgulescu rezultă clar că prima sa preocupare era să se mențină cât mai mult într-o funcție de demnitar de stat. El și-a realizat acest obiectiv, Florin Iorgulescu reușind să fie persoana care a stat cel mai mult la conducerea organului central de gospodărire a apelor după cel de al Doilea Război Mondial și probabil din ultima sută de ani, din momentul înființării primei direcții a apelor din România. De altfel, este probabil că această perioadă ar fi putut fi și mai îndelungată, dacă n-ar fi suferit un accident în cursul căruia și-a rupt un picior. În perioada de convalescență a fost nevoit să se prezinte pe teren în timpul unei vizite de lucru a lui Nicolae Ceaușescu și a apărut în cărje. Ceaușescu l-a demis imediat, afirmând pare-se că nu are nevoie de miniștri betegi.

Pentru a-și îndeplini scopul de a se menține, Florin Iorgulescu a urmărit consecvent trei principii de conduită:

- să nu deranjeze pe niciunul dintre miniștri sau primii-secretari ai organizațiilor de partid județene prescriindu-le măsuri pe care ar trebui să le ia, rolul său în relația cu ministerele limitându-se la a lua notă de cerințele acestora și la a lua măsuri pentru a le satisface;
- să nu deranjeze organele superioare cu cereri de suplimentare a resurselor CNA peste cele alocate;
- să nu aibă niciun fel inițiative, limitându-și activitatea la îndeplinirea indicațiilor, directivelor și ordinelor permise.

Controversele dintre Ministerul Energiei Electrice și CSA, în care fusese direct implicat, arătasera că atitudinea luată de Ion Bernacki și Ion Teodorescu în încercarea de promovare a unei politici coerente a apelor duceau la conflicte între organul de gospodărire a apelor și ministerele de ramură. Florin Iorgulescu își dădea seama de riscurile intrării în controverse cu conducătorii altor ministere sau cu primii secretari ai organizațiilor județene de partid, cu atât mai mult cu cât aceștia aveau o poziție politică mult mai puternică. Acest punct de vedere avea o justificare dacă ne gândim la demiterea lui Ion Bernacki, (sau mai târziu la cea a lui Ion Iliescu), ambele datorate susținerii unor puncte de vedere legate de politica apelor care deranjau conducerea superioară. Dacă predecesorii săi consideraseră că misiunea principală a fostului Comitet de Stat al Apelor era promovarea unei politici a apelor, coordonând activitatea diferitelor ministere și consilii județene în vederea aducerii la îndeplinire a acestei politici, Florin Iorgulescu a adoptat o viziune birocratică prudentă, în care misiunea noului comitet era echivalată cu cea a unui minister care răspundea de o anumită ramură a economiei naționale, fără a avea funcții de coordonare a activității altor organisme. După el, rolul CSA privind utilizarea în scopuri multiple a apelor se limita la emiterea unor avize de gospodărire a apelor cu privire la proiectele inițiate de diferitele folosințe.

Contradicția dintre viziunea trecută și cea nouă a avut în primul rând consecințe la nivelul cadrelor de conducere ale activității de gospodărire a apelor. Pentru a evita divergențele de opinie la nivelul conducerii CNA, cadrele cu ponderea cea mai mare din fostul CSA au fost îndepărtate sau au părăsit noul Comitet: prof. dr. ing Ion Teodorescu a fost pus pe linie moartă, fiind numit șef al Inspecției de Stat a Apelor, ing. Vasile Chiriac a fost numit director ICPGA, ing. Alexandru Nissim a emigrat, ing. Mircea Stănculescu s-a transferat la alt minister, adjunct al președintelui a fost numit Ion Badea, un topometru care nu avea nici un fel de cunoștințe în domeniul hidrotehnic.

4.1. Abandonarea conceptului Planurilor de Amenajare în favoarea Schemelor Cadru

Prima consecință a viziunii prudente și birocratice a lui Florin Iorgulescu a fost decizia luată imediat după numirea sa ca Președinte al CNA când Florin Iorgulescu s-a declarat complet dezinteresat de programul PNUD pentru Mureșul superior.

Dacă proiectul Mureșului Superior putea fi considerat un caz izolat, punctul său de vedere a devenit mai clar în momentul în care s-a trecut la actualizarea planurilor de amenajare a diferitelor bazine hidrografice. Încă de la elaborarea Planului Național de Amenajare se enunțase premisa actualizării sale după aproximativ 10-15 ani. Această activitate a fost inițiată în 1972, fiind terminată în 1975, însă în locul actualizării Planului Național, Florin Iorgulescu a preferat elaborarea unor "scheme cadru ale bazinelor hidrografice". Diferența nu era doar una de titlatură. Planurile de amenajare fuseseră concepute ca un instrument de fundamentare a politicii statului în domeniul gospodăririi apelor, care să nu se refere la acțiunile unui singur departament, ci să cuprindă toate ramurile economiei naționale care aveau interese în utilizarea apelor sau a căror activitate putea avea o influență asupra regimului resurselor de apă, analizând corelațiile dintre ele și punând la dispoziția Consiliului de Miniștri un instrument care să permită o dezvoltare coerentă. Pe când potrivit lui Florin Iorgulescu, în cadrul sistemului socialist diferitele ministere trebuiau să se ocupe exclusiv de domeniul propriu de activitate. De aceea, schemele cadru aveau scopul mult mai limitat de elaborare a unei liste de investiții pentru lucrările de gospodărire a apelor de realizat într-un viitor apropiat. Conceptul schemelor cadru acorda gospodăririi apelor un rol pasiv, de a reacționa la cererile economice ale diferitelor ramuri, dar eliminând orice tendință de a indica altor ramuri măsuri care să poată duce la o gospodărire rațională a apelor.

Reducerea obiectului planurilor de amenajare a avut urmări negative deosebit de importante, deoarece a dus la ignorarea multor probleme legate de utilizarea apelor din România. Dintre acestea cele mai însemnate sunt:

- Economisirea apei, pe care Planul Național o considerase o prioritate, având în vedere situația geografică a țării, nu mai era considerată importantă și însăși menționarea sărăciei resurselor de apă ajunsese să fie considerată o eroare politică. Consecința negativă a acestei viziuni lipsite de perspectivă a constituit-o creșterea explozivă a consumului de apă din România după 1970. Această creștere alarmantă se datorează în parte lipsei oricărei preocupări legate de adoptarea unor tehnologii care să reducă consumurile, iar pe de altă parte ignorării totale a problemei pierderilor de apă de la consumatori. Pentru dimensionarea sistemelor de gospodărire a apelor se lua în considerare necesarul de apă declarat al folosințelor care trebuia satisfăcut din lacurile de acumulare fără a se analiza posibilitatea

adoptării unor soluții care să reducă consumul. Rezultatul a fost că, România, una din țările cele mai sărace în resurse de apă din Europa, a ajuns să aibă unul din cele mai mare consumuri de apă de pe continent.

- Un al doilea element care începuse să devină alarmant era deteriorarea progresivă a calității apelor. Calitatea apelor a fost neglijată de CNA, deoarece stațiile de epurare erau de resortul diferitelor ministere, care le considerau de importanță secundară, fiind neproductive. În principiu folosințele erau presupuse să epureze apele uzate înainte de evacuarea lor în râuri. De foarte multe ori utilizatorii de apă întârziu executarea stațiilor de epurare, realizau doar o epurare parțială sau le exploatau în mod necorespunzător, singura sancțiune fiind cea de a aplica amenzi. Adeseori, întreprinderile amendate găseau că este mai economic să compenseze salarii decât să ia măsuri tehnice mult mai costisitoare de remediere a situației, astfel încât amenziile nu aveau nicio consecință. Pe numeroase râuri, poluarea făcea practic imposibilă utilizarea resurselor de apă, ceea ce reducea și mai mult disponibilul de apă. CNA se dezinteresa total de lucrările de gospodărire a calității apelor și considera că nu trebuia să aibă nici un rol în realizarea unor stații de epurare. Exemplul cel mai grav era cel al apelor uzate ale Bucureștilor, singura capitală europeană ale cărei ape uzate erau deversate fără a fi epurate. Deoarece mare parte din capacitatea sectorului de cercetări al ICPGA era dedicată epurării apelor uzate și institutul avea o stație pilot la Glina dedicată exclusiv cercetării condițiilor de epurare a apelor capitalei, conducerea ICPGA a solicitat de repetate ori să se ia măsuri de valorificare a experienței acumulate în cursul cercetărilor și să se treacă la începerea investiției în stația de epurare, lovindu-se permanent de un refuz al CNA. În aceste condiții, stația de epurare a fost dată în funcțiune parțial, abia în 2011, fiind realizată de întreprinderea Aktor-Athena din Grecia, valorificând doar în măsură nesemnificativă cercetările efectuate în țară timp de peste două decenii.

- Tot în domeniul protecției calității apelor, pentru a nu intra în discuții cu celelalte ministere, CNA nu urmărea sursele de poluare a apelor ci se mulțumea să monitorizeze calitatea din cursurile de apă. Aceasta dădea posibilitatea CNA să alarmeze consumatorii de apă în perioadele de contaminare, dar nu și cea de a preveni contaminarea cursurilor de apă. Din păcate, acest mod de acțiune a fost continuat, cu urmări dezastruoase, și după plecarea lui Florin Iorgulescu. Pentru a cita doar un singur exemplu, ne vom referi la accidentul din 30-31 ianuarie 2000, când în urma ruperii digului unui iaz de decantare al minei Aurul, deținute de compania

Esmeralda, s-au scurs în râul Lăpuș și apoi spre aval până în Dunăre 100.000 m³ de ape cu cianuri. Deși au putut fi emise alarmări, poluarea nu a putut fi prevenită deoarece, conform politicii introduse de Florin Iorgulescu, organele de gospodărire a apelor nu urmăreau situația digurilor iazurilor de decantare și astfel nu erau în situația de a interveni. În 27 ianuarie 2009, România a fost condamnată la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru că nu a evaluat bine riscurile utilizării cianurii în mina de la Baia Mare. Este doar un exemplu al consecințelor viziunii strâmte a lui Florin Iorgulescu, perpetuate, din păcate și de succesorii săi. Astfel, în anul 2010, cu ocazia comemorării a zece ani de la accidentul amintit, ministrul Mediului, Laszlo Borbely a menționat că accidentul s-a produs din cauza unei ”neglijențe crase”, fără a menționa că neglijența era în bună parte vina organelor Ministerului Mediului care nu efectuaseră niciodată vreun control al situației iazurilor de decantare, așa cum s-ar fi procedat în țări mai avansate.

- Planul Național de Amenajare arăta că lacurile de acumulare prevăzute riscau să fie colmatate dacă nu se luau măsuri de reducere a debitelor solide, în special prin lucrări antierozionale, și preconiza crearea unor zone de protecție a lacurilor de acumulare. Pericolul era mai mare pentru lacurile din zona colinară sau cea de șes unde debitele solide ale râurilor erau mai importante. În 1975, lacurile de acumulare Bascov și Pitești de pe Argeș, date în funcțiune în 1972-73 au fost aproape complet umplute cu aluviuni de o singură viitură. Cu toate acestea, nici după acest accident, CNA nu a luat măsuri ca lucrări antierozionale să fie promovate simultan cu lacurile de acumulare, preocupându-se aproape în mod exclusiv de investițiile în baraje, considerând că aceste măsuri sunt exclusiv responsabilitatea Ministerului Agriculturii. Chiar simple lucrări de amenajare a unor zone de protecție pe conturul lacurilor de acumulare au fost de cele mai multe ori neglijate. Dar Institutul de Proiectare dispunea de expertiza necesară pentru planificarea lucrărilor antierozionale, care încă din perioada elaborării planului de amenajare erau coordonate de un specialist de mare calificare, ing. Teodor Gălățeanu. În urma eliminării lucrărilor antierozionale din sfera de interese a schemelor-cadru, această echipă a fost nevoită să se reprofileze, ocupându-se în special de exproprierile din cuvele lacurilor de acumulare.

- Concepte legate de sistematizarea luncilor inundabile, de utilizare rațională a teritoriului, de creare a unor zone de protecție a lacurilor de acumulare, de rezervare a amplasamentelor au fost abandonate. Drept

rezultat, obiective industriale și noi cartiere ale orașelor au fost amplasate în luncile inundabile, greu de protejat prin lucrări de îndiguire.

Înlocuirea Planului Național cu schemele cadru a constituit un important pas înapoi față de perioada anterioară. Măsura puna accentul pe investiții, care, în viziunea politică din acea perioadă, erau esențiale pentru construcția socialismului. Dar minimalizând alte activități din gospodărirea apelor, acest punct de vedere s-a dovedit catastrofal după 1989, când lucrările de investiții au fost practic sistate.

4.2. Realizarea lucrărilor de gospodărire a apelor în cadrul Comitetului de Stat al Apelor

După cum s-a arătat, în perioada 1971-1975 CNA nu a avut responsabilitatea investițiilor în lucrări de gospodărire a apelor, deși emitea avize pentru lucrările executate de alte ministere. După 1975, CNA a preluat urmărirea lucrărilor în curs și în continuare s-a ocupat de promovarea de noi lucrări.

Față de perioada 1960-1970, a existat o diferență majoră datorită faptului că erau promovate lucrări de investiții izolate, fără preocuparea coordonării ansamblului de investiții în lucrări hidrotehnice în cadrul unui sistem. Comisia de avizare a CNA nu mai cuprindea personalități din institutele de învățământ superior sau din alte ministere, ci doar salariați din CNA sau din instituțiile subordonate, S-a ajuns astfel la multe situații în care lucrările promovate nu mai aveau efectele complexe ale lucrărilor promovate în perioadele anterioare.

De asemenea, în această perioadă, majoritatea sistemelor care fuseseră aprobate anterior au fost date în funcțiune, multe dintre ele fiind exploatate de unitățile teritoriale ale CNA. Totuși, pentru niciuna din aceste lucrări nu au fost elaborate regulamente de exploatare care să ia în considerare ipotezele avute în vedere în momentul proiectării și nici nu au fost realizate sistemele informaționale care ar fi permis o exploatare corectă. Preocuparea lui Florin Iorgulescu era exclusiv cea de execuție a lucrărilor, exploatarea fiind complet neglijată. Acest punct de vedere poate fi explicat în parte prin faptul că toată experiența sa era în domeniul proiectării amenajărilor hidroelectrice, unde nu fusese confruntat de probleme de exploatare.

Limitându-și sfera de preocupări exclusiv la investițiile proprii ale CNA, Florin Iorgulescu nu era deloc interesat în lucrările de investiții ale altor ministere care erau necesare pentru utilizarea rațională a apelor.

Diferența dintre modul în care gospodărirea apelor fusese înțeleasă de CSA și acum de CNA poate fi ilustrată prin compararea modului de promovare a două lacuri de acumulare din bazinul râului Prahova, anume barajul Paltinu de pe Doftana, care a fost discutat anterior, și barajul Măneciu, de pe Teleajen, proiectat de ing. Ariana Teodorescu. Dacă în primul caz, așa cum s-ar arătat, au fost promovate simultan toate lucrările care constituiau sistemul de gospodărire a apelor, în cel de al doilea, CNA a promovat exclusiv execuția barajului, lăsând lucrările specifice folosințelor la voia întâmplării.

Consecvent în atitudinea sa de a nu interveni în lucrările altor ministere, Florin Iorgulescu a renunțat la activitatea Direcției Tehnice a fostului CSA de a prescrie anumite condiții lucrărilor altor ministere, în special Ministerului Energiei Electrice, care executa barajele centralelor hidroelectrice. Astfel, de exemplu, deși în acea perioadă MEE începuse să promoveze centralele de pe Siret, în aval de Bacău, pe sectorul Galbeni-Răcăciuni-Berești-Adjud, CNA nu a insistat în prevederea unor volume suplimentare în lacurile acestor centrale pentru atenuarea undelor de viitură. De asemenea, nu s-a ținut seama de faptul că deși lacul de acumulare de la Izvorul Muntelui avea un efect important în reducerea undelor de viitură de pe Bistrița, implicit producea și o întârziere a undelor de viitură. Astfel se putea ajunge la situații în care, în urma întârzierii, viiturile Bistriței care s-ar fi scurs pe Siret înainte de viiturile de pe Siretul superior, ajungeau să se suprapună peste acestea, agravând inundațiile de pe Siretul inferior, ceea ce s-a și întâmplat de altfel. Pentru evitarea acestor situații, pe lângă conceperea corespunzătoare a lacurilor centralelor hidroelectrice, ar fi fost necesară executarea unui lac suplimentar pe Siretul superior. Totuși, cu toate că au fost elaborate documentații tehnice pentru barajul Cotul Domniței din amonte de Pașcani, Florin Iorgulescu a considerat că promovarea acestuia ar fi ridicat dificultăți și ca atare era mai prudent să adopte linia de minimă rezistență și să nu mai propună proiectul spre aprobare.

Un exemplu al efectelor neglijării unei promovări sistemice a lucrărilor hidrotehnice este canalul magistral Siret-Bărăgan. Utilizarea resurselor Siretului pentru irigarea Bărăganului fusese preconizată, după cum s-a arătat, de Prof. Dimitrie Leonida, iar un prim proiect al canalului fusese elaborat de Prof. Alexandru Davidescu. În lipsa unor calcule de gospodărire a apelor, prevederile acestor studii s-au dovedit însă prea optimiste. Planul Național de Amenajare a arătat că resursele râurilor

interioare erau insuficiente în anii secetoși și de aceea a preconizat alimentarea irigațiilor din sursă dublă, utilizând gravitațional resursele Siretului și suplimentând debitele prin pompare din Dunăre, în măsura în care apele interioare nu puteau satisface cerințele.

În anii 1970 Departamentul de Îmbunătățiri Funciare a promovat sistemul de irigații de pe Valea Mostiștea. Deoarece la etiaj, debitele Dunării nu mai puteau satisface cerințele de apă, pe Valea Mostiștea s-a realizat o salbă de lacuri. Planul Național de Amenajare preconiza utilizarea lacurilor de pe Mostiștea și pentru tranzitarea de debite spre Bărăganul Central. Întregul canal de la Siret la Dunăre urma să fie utilizat pentru navigație, cu o legătură navigabilă spre București. Soluția canalului din Mostiștea spre Colentina a fost prezentată de CNA la Comitetului Central, însă Nicolae Ceaușescu nu s-a arătat interesat de acest canal și a aprobat doar realizarea sistemului de irigații de pe Mostiștea. Din moment ce legătura cu Siretul nu fusese pusă în discuție, nu era clar ce anume nu-i plăcuse lui Nicolae Ceaușescu. Totuși, dintr-un exces de prudență, pentru a nu risca o respingere a propunerii, CNA a sistat toate studiile legate de canalul magistral și nu a inclus canalul în propunerile de investiții ale CNA, deși ar fi trebuit să fie corelat cu amenajarea hidroenergetică a Siretului inferior. Pentru alte lucrări, cum este barajul Dridu de pe Ialomița, CNA a optat pentru variante care practic nu mai permiteau încadrarea lucrării în sistemul de irigare a Bărăganului central, în locul propunerii din planul de amenajare care preconizase amplasarea barajului în aval de confluența cu Prahova, la Adâncata.

Lucrările canalului magistral au fost promovate abia în 1987 de Ministerul Agriculturii, apoi sistate, proiectarea fiind reluată de institutul Aquaproiect dar execuția propriu-zisă a fost continuată doar în ritm foarte redus. Situația ar fi putut fi diferită dacă în perioada respectivă Florin Iorgulescu ar fi arătat măcar un minim interes în lucrarea a cărei promovare era de resortul CNA.

4.3. Progrese în domeniul tehnologiei gospodăririi apelor

După înființarea ICPGA, pe lângă activitatea de elaborare a proiectelor, colectivele din sectorul de proiectare au continuat să se preocupe de dezvoltarea de noi metodologii în domeniul gospodăririi apelor. Spre deosebire însă de etapele anterioare, când inițiativele institutului erau încurajate și susținute de forul tutelar, sub conducerea lui Florin Iorgulescu noile inițiative tehnologice au fost privite cu dezinteres și

au fost sistematic descurajate. Aceasta a dus la numeroase discuții și controverse între directorul ICPGA Vasile Chiriac și inginerul șef Andrei Filotti pe de o parte și Florin Iorgulescu pe de alta. Aceste fricțiuni au continuat și după 1975 când CNA a preluat funcția de investitor pentru lucrări de gospodărire a apelor de la Departamentul de Îmbunătățiri Funciare.

Spre deosebire de conducătorii anteriori, Florin Iorgulescu a încercat din momentul în care a fost numit președinte să-și aroge un rol de specialist în domeniu. Deși predase economia apelor la Facultatea de Hidrotehnică, Florin Iorgulescu nu participase însă niciodată direct la studii din domeniul gospodăririi apelor și nici nu urmărise cu atenție realizările din secțiilor de specialitate din proiectare sau din cercetare ale fostului CSA. Iar în anii 1970 au fost publicate mai multe tratate în domeniul gospodăririi apelor coordonate de Prof. dr. ing. Ion Teodorescu, ing. Vasile Chiriac și dr. ing. Andrei Filotti, ceea ce diminuă posibilitatea lui Florin Iorgulescu să se prevealeze de activitatea sa didactică în discuțiile tehnice. Pe de altă parte, din punct de vedere academic, Florin Iorgulescu și Andrei Filotti aveau credențe comparabile, având amândoi titlul de doctor inginer și amândoi predând cursuri universitare de gospodărire sau economie a apelor ca șefi de disciplină.

Lipsa de sprijin a institutului poate fi ilustrată prin faptul că în perioada după elaborarea Planului Național de Amenajare, capacitatea secției de gospodărire a apelor al IPACH crescuse de la 8 salariați în 1963 la aproape 70 în 1970. După înființarea CNA, din 1971 până în 1980, deși numărul și complexitatea studiilor a crescut, ca urmare a mării planului de investiții în lucrări de gospodărire a apelor după inundațiile din 1970, numărul salariaților secției a rămas practic constant. În paralel, nici personalul sectorului de cercetare al ICPGA nu a crescut. Limitarea creșterii personalului afectat studiilor de gospodărire a apelor a avut ca efecte nu doar frânarea dezvoltării noilor direcții de studiu dar și gradul de adâncire a studiilor efectuate.

Pe lângă limitarea personalului de proiectare și cercetare, au fost insuficiente și dotările institutului. O dificultate majoră o constituia lipsa unui calculator electronic propriu, accesul la calculatoarele altor instituții din capitală fiind dificil. În jurul anului 1970 a început în România producția în serie a calculatoarelor electronice FELIX. Importanța pagubelor provocate de inundații precum și importanța acordată de guvern lucrărilor de combatere ar fi putut constitui argumente puternice pentru a

obține unul din aceste calculatoare pentru Comitetul Național al Apelor. Cu toate insistențele ICPGA, conducerea CNA a refuzat să facă intervențiile necesare acestei dotări, centrul de calcul al institutului fiind dat în funcțiune abia în 1979. Dacă se mai ține seama de faptul că după 1970 se utilizau modele matematice nu doar pentru calculele de gospodărire a apelor pentru folosințe dar și pentru cele de propagare a undelor de viitură, în aceste condiții nu au putut fi realizate în același timp progrese majore în domeniul elaborării de noi modele matematice și programe de calcul, multe din tipurile de modele analizate în colaborare cu specialiștii străini puși la dispoziție de PNUD, de exemplu cele de programare liniară sau dinamică fiind practic abandonate. Astfel, avansul pe care îl aveau specialiștii români în 1970 față de cei din alte țări a fost pierdut și nu a putut fi recuperat niciodată.

Pe lângă sarcinile legate de proiectele de investiții propriu-zise, sub conducerea dr. ing. Andrei Filotti sectorul de proiectare al ICPGA și-a continuat eforturile de extindere a studiilor de gospodărire a apelor, Totuși, domeniul gospodăririi apelor nu a făcut pașii scontati înainte. Majoritatea noilor inițiative au avut rezultate modeste sau au fost sistate din cauza opoziției, adeseori foarte vehemente, a președintelui Florin Iorgulescu

În această privință trebuie remarcate următoarele direcții spre care se orienta activitatea și care au fost sistate de Florin Iorgulescu:

- Au fost inițiate studii pentru elaborarea unor noi modele matematice, însă atât lipsa unui calculator electronic propriu, menționată anterior, cât și cea a unor programatori au fost factori care au frânat elaborarea de noi programe. Este însă mai greu de explicat motivarea interzicerii unor noi căi de cercetare. Un exemplu al unor asemenea discuții îl constituie cele legate de studierea aplicării unor elemente de logică vagă în domeniul gospodăririi apelor pe care începuse să le studieze Andrei Filotti, și care se depărtau de logica binară din modelele matematice utilizate anterior. Logica vagă (fuzzy) fusese pusă la punct de Prof. Lofti Zadeh de la Universitatea Berkeley din California în 1965 și avea aplicații, între altele, în studii legate de inteligența artificială. Unele noțiuni de a introduce trepte de restricții fuseseră introduse în modele matematice ale ICPGA, dar încercările de a continua pe această direcție nu au fost acceptate de Florin Iorgulescu, care nici nu era familiarizat cu modelarea matematică nici nu era la curent cu ultimele cercetări matematice din Statele Unite. El a susținut ferm că din moment ce definiția asigurării era reglementată prin standardele de stat (STAS), adaptate după standardele

sovietice GOST, conceptul de asigurare și valorile normate constituiau o opțiune politică și nu erau de discutat. Argumentul că normele GOST fuseseră elaborate în jurul anului 1952, când nu existau nici calculatoare electronice nici logica vagă, nu avea nicio valabilitate în ochii lui Iorgulescu. Este doar un exemplu al modului în care Florin Iorgulescu se opunea progresul tehnic în domeniul gospodăririi apelor.

- Au fost amplificate studiile de gospodărire a calității apelor. În acest domeniu s-au căutat metode de definire a debitelor minime din albiile bazate de date mai științifice, în loc de a considera aceste debite egale cu debitele de etiaj, așa cum se făcuse în planurile de amenajare. Au fost inițiate studii pentru determinarea stațiilor de epurare necesare pentru diferiți poluatori, ținând seama de capacitatea diferitelor cursuri de apă de a accepta anumite deversări fără a depăși limitele admisibile, ca o metodă de etapizare a realizării stațiilor de epurare. Studiile de gospodărire a calității apelor au fost coordonate de ing. I. Savu și de ing. Simona Pimsner. Totuși, din moment ce CNA se limita doar să recomande utilizatorilor luarea de măsuri de epurare fără să se implice direct în protecția calității apelor, aceste studii nu au avut practic nicio consecință și au fost permise cu lipsă de interes.

-A fost abordat studiul sistemelor informatice de gospodărire a apelor, în special a sistemelor de colectare a datelor hidrometeorologice din zonele de altitudine, care nu erau acoperite de sistemul hidrometeorologic existent. Astfel a fost realizat întâi sistemul informațional al bazinului Mureșului Superior, finanțat de PNUD, urmat de cel al Argeșului, și al sub-bazinelor Putna și Buzău, finanțate de Banca Mondială. Coordonarea proiectării de sisteme informatice i-a revenit lui Gabriel Sersescu. Colectivul de sisteme informaționale s-a preocupat și de proiectarea unor sisteme informaționale pentru exploatarea sistemelor de gospodărire a apelor. Această preocupare a fost și ea sistată, deoarece Florin Iorgulescu nu era dispus să aloce investiții pentru sisteme informaționale în afară de cele permise de la organizațiile internaționale. Lipsa unor sisteme coerente a îngreunat simțitor activitatea organelor teritoriale în exploatarea lucrărilor de gospodărire a apelor, în special în situațiile de urgență, când majoritatea comunicațiilor se bazau pe informații telefonice și nu pe transmiterea automatizată a informațiilor și nici pe centralizarea lor pe mijloace electronice.

Tot pe baza studiilor efectuate în cadrul proiectului Mureșului superior, au fost inițiate analize ale implicațiilor sociale și ale preferințelor

populației în legătură cu proiectele de lucrări de gospodărire. În această privință, coordonarea studiilor sociologice i-a revenit Luciei Ceuca, o talentată tânără sociolog care a abordat acest domeniu de activitate cu multă dedicație și entuziasm. Deși erau elaborate cu colaborarea unor specialiști ai Academiei Române și ai Universității București, Florin Iorgulescu a fost net împotriva studiilor cu caracter sociologic, refuzând măcar ocazia unei discuții cu specialiștii din institut care se ocupau de aceste studii, în cursul căreia aceștia și-ar fi putut expune punctul de vedere. (Principiul sociologic nu era incorect din punct de vedere ideologic, stând, evident sub altă formă, la baza glasnost-ului inițiat de Mihail Gorbaciov. Dar, într-o perioadă în care începuse dărâmarea unei părți importante a Bucureștilor pentru construirea noului centru civic, ideea că pentru justificarea unui proiect trebuia întâi consultată populația putea fi considerată un risc potențial. Acest punct de vedere „prudent” nu a fost cu totul nerealist dacă ne gândim, la grupul Duna Kör, format în 1984 în Ungaria pentru a coordona acțiunile de protest împotriva construcției centralei hidroelectrice Gabčíkovo–Nagymaros pe sectorul maghiaro-slovac al Dunării. În timp acțiunile Duna Kör nu s-a limitat doar la obiecțiile împotriva soluțiilor hidrotehnice și a devenit unul din grupurile care a canalizat manifestările antiguvernamentale și a contribuit în cele din urmă la răsturnarea regimului comunist în Ungaria în 1989).

- Au fost inițiate studii de gospodărire a debitelor solide în cadrul cărora nu se studiau doar măsurile de combatere a inundațiilor, ci întregul proces de mișcare a aluviunilor în albiile cursurilor de apă, inclusiv colmatarea lacurilor de acumulare, eroziunile de albie în aval de lacuri și modificările morfologice provocate de prelevările de apă pentru folosințe care, prin măsuri de deznisipare, lăsau o parte însemnată din aluviuni în albie cu debite reduse. Coordonarea acestor studii i-a revenit ing. Florin Ionescu. Totuși, din moment ce CNA nu se preocupa de lucrările de amenajare a teritoriului și de combatere a eroziunilor, nici aceste studii nu au avut consecințe practice, rolul lor limitându-se la o prognoză a situațiilor viitoare fără luarea de măsuri pentru a limita efectele negative.

4.3. Finalul mandatului ca Președinte al Consiliului Național al Apelor

Tensiunile au luat o întorsătură dramatică în 1978. Directorul ICPGA, Vasile Chiriac a murit dintr-un atac de cord provocat când a fost informat de unele măsuri luate în lipsa lui, în perioada când fusese în concediu de odihnă, iar Andrei Filotti a fost eliberat din funcție, fiind în

cele din urmă nevoit să părăsească institutul, ajungând consilier tehnic șef al Secretariatului General al Organizației Națiunilor Unite. Postul de director al institutului a fost preluat temporar de ing. Constantin Săraru, specialist în hidroameliorații, iar cel de inginer șef al secției de gospodărire a apelor de ing. Romeo Amafteiesii, un bun hidraulician, dar nici unul nici altul specialist în gospodărirea apelor.

În locul unei analize a perioadei 1970-1980, o relatare a unei simple întâmplări poate ilustra viziunea lui Florin Iorgulescu. În vara anului 1977, el s-a deplasat la Brașov pentru o discuție cu Virgil Trofin, la acea vreme prim secretar al județului Brașov, legată de realizarea unor noi lucrări hidrotehnice. În deplasarea sa, Florin Iorgulescu era însoțit de dr. ing. Andrei Filotti, inginer șef al ICPGA, și ing. Eugen Cuculescu, inginer consilier al ISPH. După terminarea vizitei pe teren și a discuțiilor ulterioare, Virgil Trofin a invitat delegația CSA la casa de odihnă a partidului pentru un dîneu. După terminarea mesei, Florin Iorgulescu i-a mulțumit gazdei pentru primirea făcută, dar a insistat că masa trebuia plătită de participanți. După câteva minute de discuții, Virgil Trofin a acceptat solicitarea și l-a chemat pe contabilul gospodăriei de partid, care a venit cu chitanțiere și a cerut fiecărui participant suma de 16 lei și 82 de bani. Plata a implicat mici dificultăți, deoarece monedele de câțiva bani nu mai erau curențe, la cumpărături toate plățile fiind rotunjite în sus. Faptul nu ar fi făcut obiectul unor comentarii dacă, în timpul întoarcerii cu automobilul spre București, Florin Iorgulescu nu le-ar fi făcut celor doi însoțitori ai săi o lungă prelegere, explicându-le că atitudinea corectă este de a plăti totdeauna pentru orice serviciu care li s-ar face, pe când a accepta o invitație la masă ar fi incorect. Ceea ce lipsea din argumentul lui Florin Iorgulescu era faptul că o masă ca aceea care fusese servită la Brașov ar fi costat la un restaurant cel puțin 300 lei (dacă ar fi putut fi obținută, din moment ce în 1977 începuseră deja să se resimtă lipsuri alimentare în România). Pentru comparație, în timpul unei deplasări făcute cu câteva săptămâni mai devreme de o echipă a ICPGA, pentru recunoașterea de teren a unui lac de acumulare proiectat pe valea râului Azuga, echipa înnoptase la Hotelul Alpin de la cota 1400 din Sinaia și dimineața, la micul dejun, pentru două ochiuri se facturase o sumă de 16 lei. Aceste detalii sunt prezentate doar pentru a arăta corelația dintre prețurile din unitățile de alimentație publică și cele plătite la Brașov. Elementul cel mai supărător era faptul că Iorgulescu se simțise obligat să explice corectitudinea morală și cinstea de a plăti pentru masă o sumă care nu reprezenta decât 5% din valoarea meniului

servit. Concluzia evidentă nouă era că unii se prefăceau că emit o factură pentru valoarea serviciului acordat, alții se prefăceau a fi convinși că suma facturată reprezintă valoarea serviciului primit, și întreaga prefăcătorie era o dovadă a cinstei ambelor părți. Este probabil imposibil de stabilit dacă Florin Iorgulescu chiar credea afirmațiile pe care le făcea sau dacă credea că în regimul în care trăia prefăcătoria era necesară pentru supraviețuire. Dar ea constituie poate o ilustrare a modului său de gândire și o explicație a modului în care a acționat în funcțiile de conducere pe care le-a avut.

5. Concluzii

Florin Iorgulescu a fost eliberat din funcția de președinte al CSA în august 1979, fiind înlocuit de Ion Iliescu. Numit director al ISCPGA, Iorgulescu s-a pensionat peste câțiva ani pentru a nu pierde anii cât a fost președinte din calculul cuantumului pensiei.

Numirea lui Ion Iliescu în funcția de președinte al CNA era principial de natură să schimbe situația. Dar, indiferent de eforturile pe care le făcea Ion Iliescu în calitate de președinte al CNA pentru redresarea planificării în gospodărirea apelor, aceste eforturi trebuiau inevitabil să se bazeze pe documentații elaborate în cadrul institutului de studii și proiectare ISCPGA. Director al institutului devenise însă Florin Iorgulescu, care putea greu susține inițiative de natură a infirma acțiunile pe care le luase în perioada în care fusese președinte. Astfel, Ion Iliescu a fost lipsit de principalul sprijin tehnic de care ar fi avut nevoie pentru a-și fundamenta punctele de vedere.

Analiza istorică se oprește însă la momentul demiterii lui Florin Iorgulescu, în care se termină perioada despre care autorul are informații directe.

Perioada care a fost analizată arată că anii 1956-1970 au reprezentat un interval în care gospodărirea apelor a fost creată ca disciplină în România și în care s-au realizat progrese remarcabile, datorită unor conducători ca Ion Bernacki și Ion Teodorescu care au reușit să se înconjoare de o echipă de specialiști de mare nivel. În privința teoriei gospodăririi apelor și al metodelor de calcul, România era pe unul din primele locuri la nivel mondial. Dacă, așa cum s-a arătat, o conducere competentă poate avea o influență pozitivă considerabilă, este din păcate valabil și reversul. Din cauza unei conduceri lipsite de viziune, cum a fost cea a lui Florin Iorgulescu din perioada următoare, care nu a asigurat sprijin și mijloace adecvate, nivelul studiilor de gospodărire a apelor a scăzut în

scurt timp sub cel al unor studii similare elaborate în alte țări. Și, din păcate, această întârziere nu a putut fi recuperată niciodată.

Totuși, mulți dintre cei care au trăit și au lucrat în acea perioadă, își aduc aminte de perioada respectivă cu nostalgie, o perioadă în care, în pofida dificultăților întâmpinate, au reușit cu entuziasm să le depășească și să lase în urmă o infrastructură cu care se pot mândri.